MASTEROPPGAVE
I JORDMORFAG 2016

«En stille sorg»

En kvalitativ studie av foreldres opplevelser etter å ha mistet en tvilling

http://www.wcyb.com/news/tennessee/now-i-lay-me-down-to-sleep-program-in-need-of-photographers/14687774

Karoline Moen Kveum

Astrid Kløve

Veileder: Line Christoffersen

Biveileder: Torill Negaard

Antall ord: 15 939

Fakultet for helsefag

Institutt for sykepleie og helsefremmende arbeid

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

FORORD

Arbeidet med denne masteroppgaven har nå kommet til sin ende, og det er mange vi ønsker å takke for at vi har klart å gjennomføre denne prosessen.

Først av alt vil vi rette en stor takk til våre fire informantpar. - Takk for at dere tok dere tid til å snakke med oss. Uten dere, og deres dyptgående beskrivelser av disse utrolig vanskelige situasjonene, hadde ikke denne studien vært mulig å gjennomføre.

Vi vil også takke vår hovedveileder, Line Christoffersen. Med din inspirasjon og engasjement har du veiledet oss i dette arbeidet som vi nå er så stolte av. Vi setter utrolig pris på alle samtaler, din tilstedeværelse og tilgjengelighet når vi har hatt behov for deg. I den siste fasen har dine konstruktive, detaljerte tilbakemeldinger og oversiktsblikk vært av stor betydning.

Takk til vår biveileder Torill Negaard, som i starten av denne prosessen hjalp oss å finne frem til veien vi ville gå. Vi setter også stor pris på din omtanke for oss i mailer du har sendt underveis i prosessen.

Vi vil også rette en stor takk til jordmoren som hjalp oss i rekrutteringsprosessen. Hadde det ikke vært for deg, ville vi nok ikke kommet i kontakt med våre informanter. Vi hadde heller ikke hatt noe materiale å bygge studien på.

Kjære mamma – og Karin. Vi vet ikke hva vi skulle gjort uten deg, og all støtten du har gitt oss underveis i dette arbeidet. Vi har satt utrolig stor pris på dine kloke og oppmuntrende ord, gjennom hele prosessen. Du har alltid vært bare en telefonsamtale unna – og sammen med Marit – har dere virkelig satt dere inn i jordmors viktige rolle bedre enn noen andre. Tusen, tusen takk!

Takk til Henriette for at du tok deg tid til en siste gjennomlesning av oppgaven, det setter vi utrolig stor pris på. Vi vil også takke Maren, Ane og mamma/Marit for deres engasjement og bidrag i denne prosessen.

Jeg, Astrid, vil takke min kjære Aleksander. Dine oppmuntrende ord og tro på vårt arbeid har vært til stor hjelp. Denne perioden ville vært vanskeligere uten deg. Jeg vil også takke venner og familie for støtten og omtanken dere har vist, det har vært godt gjennom prosessen.

Jeg, Karoline, vil si til min kjære Aleksander – uten deg hadde jeg ikke klart det! Takk for at du er så god pappa for jentene, snill og at du alltid har tro på meg. Jeg setter så utrolig stor pris på at du har oppmuntret meg til å følge drømmen – nå er jeg nesten ferdig jordmor. Og mine vakre små jenter, Othilie og Dorothea – takk for de gode klemmene jeg får, for fine tegninger som overraskelse i postkassa og for at dere bare er dere. Takk også til min familie og venner for at dere har støttet meg gjennom hele denne prosessen, det setter jeg utrolig stor pris på.

Til slutt, vil vi takke hverandre for et fantastisk samarbeid! Det har betydd mye at vi har holdt hverandre oppe når veien har virket uendelig lang å gå. «Sammen med deg, har disse månedene vært utfordrende, lærerike og veldig morsomme. Jeg ville ikke vært foruten!»

Hilsen Astrid og Karoline.

SAMMENDRAG

Formål: Hensikten med denne oppgaven er å få en dypere forståelse for hvordan foreldre opplever å miste en tvilling, i- eller kort tid etter fødsel.

Design og metode: Studien har et kvalitativt design, med en fenomenologisk tilnærming. Datamaterialet består av semistrukturerte intervjuer med fire foreldrepar.

Resultater: Hovedfunnene i denne studien er tre kategorier. Disse er «dobbelthet», «å være i det ukjente mellomrommet» og «påminnelse om tapet».

Diskusjon og konklusjon: Kategoriene beskriver en kompleksitet av følelser og behov, som utspiller seg hos foreldrene når de må forholde seg til at de har en levende- og en død tvilling. Det er i oppgaven utarbeidet en matrise som viser hvor foreldrene kan befinne seg, som utgangspunkt for å bearbeide situasjonen. Til slutt presenteres syv anbefalinger som jordmor kan ta med seg i møtet med disse foreldrene, og bidra til at de befinner seg der det er mest verdifullt i matrisen.

Nøkkelord: tvillinger, neonatalt dødsfall, foreldres opplevelser, sorg, kvalitativ studie.

ABSTRACT

Purpose: The aim of this paper is to get a deeper understanding on how the parents experience to lose one twin, in- or a short time after birth.

Design and method: This study uses a qualitative design with a phenomenological approach. The data contains semi-structured interviews with four parental couples.

Results: The main findings in this study is three categories. These are “doubleness”, “to be in the unknown space between” and “reminded of the loss”.

Discussion and conclusion: The categories describes a complexity of emotions and needs that comes forward in the parents when they have to face the reality of having one living and one dead twin. A matrix was prepared, showing where the parents can find themselves, to have a best possible basis for processing the situation. Finally, it is presented seven recommendations for the midwife to bring in the meeting with these parents, to contribute that the parents locate where it is most valuable for them to be in the matrix.

Keywords: twins, neonatal death, parental experience, grief, qualitative design.

INNHOLD

1.0 INNLEDNING 1
1.1 PROBLEMSTILLING 2
1.2 BAKGRUNN 2
1.3 OPPGAVENS OPPBYGGING 4
2.0 TEORETISK REFERANSERAMME 5
2.1 PRENATAL TILKNYTNING 5
2.2 KRISE 6
2.3 SORG 7
2.4 Å MISTE EN FLERLING 8
2.5 STØTTE VED UVENTET DØD 9
3.0 METODE 11
3.1 KVALITATIV STUDIE 11
3.1.1 Vitenskapsteori: fenomenologi 11
3.1.2 Det kvalitative forskningsintervjuet 12
3.1.3 Toforskersamarbeid 12
3.2 DATAINNSAMLING 13
3.2.1 Utvalg og rekruttering av informanter 13
3.2.2 Presentasjon av parene 14
3.3 INTERVJUENE 14
3.3.1 Refleksjon rundt å intervjue par 16
3.4 TRANSKRIBERING 16
3.5 ANALYSE 17
3.6 ETISKE REFLEKSJONER 19
3.6.1 Etikk som prosedyre 20
3.6.2 Etikk i praksis 20
4.0 RESULTATER 21
4.1 «DOBBELTHET» 21
4.2 «Å VÆRE I DET UKJENTE MELLOMROMMET» 22
4.3 «PÅMINNELSE OM TAPET» 24
4.4 OPPSUMMERING AV FUNN 26
5.0 DISKUSJON 29
5.1 «DOBBELTHET» 29
5.1.1 Et dilemma å forholde seg til gleden og sorgen samtidig 29
5.1.2 Å sette sorgen på vent er ingen løsning 30

5.1.3 En følelse av tomhet i spennet mellom sorgen og gleden 31
5.1.4 Angst og tilknytningsutfordringer ovenfor gjenlevende barn 32
5.1.5 Foreldre har behov for anerkjennelse for både sorgen og gleden 32
5.1.6 Jordmors rolle rundt «dobbeltheten» 33
5.2 «Å VÆRE I DET UKJENTE MELLOMROMMET» 34
5.2.1 Å redusere det ukjente mellomrommet med tilpasset informasjon 34
5.2.2 Måten informasjon blir gitt på, spiller en viktig rolle 35
5.2.3 Behov for oppfølging etter sykehusoppholdet 35
5.2.4 Jordmors rolle rundt «å være i det ukjente mellomrommet» 37
5.3 «PÅMINNELSE OM TAPET» 37
5.3.1 Det levende barnet er en evig påminnelse om det døde barnet 37
5.3.2 Alltid en tom stol 38
5.3.3 Tap av status som tvillingforeldre 38
5.3.4 Jordmors rolle rundt «påminnelse om tapet» 38
5.4 ANBEFALINGER FOR JORDMOR 39
5.5 METODEDISKUSJON 40
5.5.1 Troverdighet 41
5.5.2 Overførbarhet 42
5.5.3 Bekreftbarhet 42
5.5.4 Etterprøvbarhet 42
6.0 AVSLUTNING 45
LITTERATURLISTE 47

Tabell 1 Malterud 2013 sine fire analysetrinn 19

Figur 1 Matrise over dualiteten i tvillingforeldres emosjoner 27
Figur 2 Matrise over ønsket plassering av tvillingforeldres emosjoner 39

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD 50
Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema 53
Vedlegg 3: Intervjuguide 55

1.0 INNLEDNING

I Norge fødes det rundt 60 000 barn i året. Folkehelseinstituttets statistikk fra 2014 viser at 1,57% av disse barna var tvillinger (Folkehelseinstituttet, 2016). I 2,02% av tvillingskapene døde den ene tvillingen i fødsel eller inntil 7 dager etter fødsel. 28 dager etter fødsel økte dette tallet til 2,47%. Rundt 20 foreldrepar opplever dermed hvert år å miste en tvilling i fødsel eller den neonatale perioden. Kompleksiteten i et slikt tap er inngripende og utfordrende, og det er viktig at jordmor og annet helsepersonell vet hvordan de skal møte dem (Aerde, 2001). Situasjonen vil inneholde mange av de samme følelsene som foreldre som mister et barn opplever, men å miste en tvilling vil i tillegg føre med seg andre utfordringer (Kollantai, 2012). Uavhengig av den gjenlevende tvillingens tilstand, blir mor innlagt på barselavdelingen de første dagene etter fødsel. Under oppholdet på barselavdelingen er det mange møter mellom foreldre og jordmødre. Jordmor sin evne til å være tilstede er viktig for å få til gode møter med foreldrene. Det er likevel uvisst hvilken kompetanse jordmødre innehar rundt det spesielle ved å møte og ivareta foreldre som har mistet en tvilling.

Som masterstudenter jobber vi begge på en barselavdeling og nærmer oss nå hverdagen som nyutdannede jordmødre. Dette er en av flere utfordrende situasjoner vi kan komme opp i når vi starter vår yrkeskarriere, men temaet er ikke dekket adekvat i løpet av utdanningen. På bakgrunn av dette og vår mangelfulle erfaring rundt temaet, undret vi oss hvordan vi på en best mulig måte skal imøtekomme foreldrenes behov. Vi har undersøkt hva forskningen på dette feltet sier om foreldres opplevelse av å miste en tvilling. I prosessen ble det tydelig at det kun foreligger et lite utvalg av studier. I de aktuelle studiene påpeker forfatterne at det bør forskes mer på temaet, og at den eksisterende forskningen begynner å bli utdatert. Dette tyder på at det finnes for lite kunnskap om hvordan foreldre opplever å miste en tvilling. På bakgrunn av dette vil denne studien fokusere nærmere på nettopp denne opplevelsen. Fokuset vil spesielt være på hvordan foreldre opplever den første tiden etter at de har mistet en tvilling. Hensikten er å løfte frem foreldrenes opplevelser og erfaringer, og oppgaven diskuterer videre hvordan kunnskapen som utvikles i studien kan bidra i jordmors arbeid på barselavdelingen.

1.1 PROBLEMSTILLING

På bakgrunn av dette har vi utformet en problemstilling:

Hvordan opplever foreldre å miste en tvilling i- eller kort tid etter fødsel?

Formålet med denne studien er å bidra med empiri og kunnskap om et tema som i dag er lite utforsket. Vi etterstreber å få tak i foreldrenes opplevelser rundt denne situasjonen. Vi ønsker å forstå hvordan jordmor kan støtte foreldre på barselavdelingen etter å ha mistet en tvilling, og hvordan jordmor kan forberede foreldrene på livet videre etter hjemreise med ett levende og ett dødt barn. Vi er innforstått med at vi som aldri har opplevd å miste et barn, vanskelig kan forstå hvordan et slikt tap oppleves. Vi håper likevel at funnene i studien på sikt kan bidra til å utvikle et verktøy/ en prosedyre som jordmødre og annet helsepersonell kan bruke i møtet med foreldre som opplever å miste en tvilling.

1.2 BAKGRUNN

Dette kapittelet tar for seg faglige anbefalinger for den neonatale omsorgen. I tillegg omtales foreliggende forskning på temaet som omhandler dødsfall hos ett barn i et flerlingskap. Forskningen blir videre omtalt i kapittel 2.4, da den i stor grad anvendes i diskusjonen.

Chalmers, Mangiaterra, og Porter (2001) omtaler WHO sine ti prinsipper for perinatal omsorg. Disse prinsippene er utviklet som en følge av bekymring rundt upassende omsorg i denne perioden. Hensikten er å balansere den teknologiske utviklingen med god omsorg for gravide-, fødende- og barselkvinner og deres familie. To av disse punktene er spesielt aktuelle for denne oppgaven. Punkt 6 – *helhetlig omsorg* - innebærer at omsorgen skal omfatte hele mennesket, ikke bare dets fysiske behov. I følge dette punktet skal kvinnens, barnas og familiens følelsesmessige, sosiale og kulturelle behov imøtekommes. Punkt 7 – *familiefokusert omsorg* - peker på at omsorgen også bør møte partnerens og familie/ venners behov, samtidig med kvinnens og barnets behov.

«Nytt liv og trygg barseltid for familien» er en nasjonal faglig retningslinje som skal bidra til en faglig forsvarlig barselomsorg i Norge (Helsedirektoratet, 2014). Den stiller krav om at barselomsorgen individualiseres ved å tilpasse og ta hensyn til den enkelte familien, moren og spedbarnet sitt behov. For å kunne tilby et sammenhengende og helhetlig tilbud i svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen, har spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten et felles ansvar for hvordan dette skal organiseres.

De første dagene etter fødselen skal barseltilbudet bidra med personell med tilstrekkelig fagkompetanse som blant annet har til oppgave å sørge for omsorg og observasjon av kvinnen og barnet (Helsedirektoratet, 2014). Etter en vurdering som baserer seg på kvinnens egne opplysninger og synspunkt, samt en faglig helhetsvurdering, dannes grunnlaget for hvordan barseltiden skal tilrettelegges på sykehuset. Det anbefales å tilby en individuell samtale med informasjon om den første tiden etter hjemreise og videre oppfølging. I tillegg til denne samtalen bør praktisk informasjon gis skriftlig til foreldrene (Helsedirektoratet, 2014).

Retningslinjen (Helsedirektoratet, 2014) peker også på at foreldre som opplever perinatale dødsfall hos et barn, vil ha behov for strukturert oppfølging fra jordmor og annet helsepersonell. Disse foreldrene har økt risiko for å utvikle psykososiale problemer, og det har vist seg at støtte og omsorg kan ha en lindrende og forebyggende effekt (Helsedirektoratet, 2014). Tilbudet til foreldrene skal baseres på et tverrfaglig samarbeid som ivaretar psykososial og praktisk støtte, både når foreldrene er på sykehuset og i den kommunale helse- og omsorgstjenesten (Helsedirektoratet, 2014).

Gjennom litteratursøk på temaet i oppgaven, ble det funnet lite forskning som omhandlet det å miste en tvilling. Det ble derimot funnet flere studier som beskriver det å miste en flerling. Enkelte ganger trekker studiene spesifikt frem tvillingskapet som en egen kategori innenfor flerlingaspektet, men det er ikke satt et direkte søkelys på dette.

Richards, Graham, Embleton, Campbell, og Rankin (2015) sin kvalitative studie ser på mødres perspektiv ved å miste en tvilling. Studien har imidlertid inkludert mødre som opplevde dødsfall hos en tvilling perinatalt. I likhet med denne presenterer Kollantai (2012) en rapport om tvillingforeldres behov etter dødsfall hos en tvilling perinatalt.

McGrath, Butt, og Samra (2011) og Lee (2012) sine oversiktsartikler sammen med Pector (2004) sin kvalitative studie omhandler tap av en flerling, og utfordringer dette medfører på en nyfødt intensivavdeling.

Kleine, Cuisinier, Kollee, Bethlehem, og Graauw (1995) er en kvantitativ studie som undersøker om det er forskjell på foreldrenes behov for støtte og omsorg, mellom de som har mistet sitt ene barn og de som har mistet en tvilling.

Det er mangel på studier som rettet seg direkte mot den aktuelle problemstillingen i oppgaven. De omtalte studiene tar som nevnt for seg prenatale dødsfall hos en tvilling, flerlingskap og lokalisering spesielt på en nyfødt intensivavdeling. Opplevelsene vil likevel belyse oppgavens valgte fenomen, og de er derfor relevante for denne oppgaven.

1.3 OPPGAVENS OPPBYGGING

Oppgaven er delt inn i seks kapitler. Kapittel 1 redegjorde for tema, problemstilling og bakgrunn for studien. Videre vil kapittel 2 presentere relevant teori, som anvendes videre i diskusjonen av studiens funn. I kapittel 3 blir studiens vitenskapsteoretiske grunnlag, metodologiske overveielser, gjennomføring av studien og analyseprosessen gjort rede for. Deretter presenteres studiens resultater i kapittel 4. Kapittel 5 er todelt. Først blir resultatene drøftet i lys av teori som er presentert i kapittel 2, og anbefalinger for neonatal omsorg som er presentert i kapittel 1.2. Videre drøftes studiens kvalitet i en metodediskusjon. I kapittel 6 avrundes oppgaven med en avsluttende kommentar, i tillegg synliggjøres behovet for videre forskning.

2.0 TEORETISK REFERANSERAMME

Johannesen og Dyregrov (2005) hevder at foreldre som har mistet et barn, umiddelbart går inn i en krise som utvikler seg til en dyp sorg. Her har ulike former for støtte stor betydning for den videre prosessen. Det vil nå bli gjort rede for teori som vil bidra til å forstå oppgavens fenomen.

2.1 PRENATAL TILKNYTNING

Brodén (2007) hevder at foreldrenes tilknytning til barnet begynner allerede under graviditeten, og at dette har betydning for en positiv relasjon til barnet. Denne utviklingen foregår på to plan. Den indre mentale utviklingen fra å være kvinne og mann til å bli mor og far er det første planet. Det andre er utviklingen av en relasjon til barnet, og forestillinger om det. Det hevdes at denne forestillingen om barnet baserer seg på fantasier. Når tilstedeværelsen i magen blir mer konkret gjennom spark og bevegelse, baseres den også på informasjonen som barnet gir. Dette er to parallelle prosesser som påvirker hverandre, og det er vanskelig å omtale den ene uten å omtale den andre. En graviditet og fødsel fører i tillegg med seg en følelsesmessig åpenhet som er en viktig forutsetning for hvordan foreldrene ser og imøtekommer det nyfødte barnets behov.

I svangerskapet er det normalt at det oppstår en utvikling av indre forestillinger om barnet og seg selv som forelder. Dette er viktig og betydningsfullt for foreldrenes tilknytning til barnet etter fødsel. Fødselen innebærer derfor ikke bare fødsel av barnet, men også foreldrenes møte med barnet som de allerede har en relasjon til. Barnet blir dermed sett på som et eget individ helt fra begynnelsen, og det gir det en følelse av trygghet. Foreldrene er også følelsesmessig forberedt i møtet med det nyfødte barnet. Siden spedbarnets kommunikasjon utelukkende består av følelsesmessige signaler, er det viktig at foreldrene kan gjenkjenne disse gjennom sitt følelsesmessige nærvær og lydhørhet for å forstå barnets behov. Det er avgjørende for barnets tilfredsstillelse og utvikling på alle plan (Brodén, 2007).

Det finnes imidlertid lite litteratur på gleden foreldre opplever når de får et barn. Likevel er det kjent at dette er en stor begivenhet i foreldrenes liv (Venheim & Reinar, 2010). Vår erfaring er at foreldrene ofte uttrykker glede og stolthet over sitt nyfødte barn, selv om det er en omveltning å få et nytt liv inn i tilværelsen.

2.2 KRISE

Livet kan miste mening og sammenheng når alvorlige og vanskelige hendelser inntreffer (Eide & Eide, 2007). Cullberg og Hambro (2007) definerer en krise som «en livssituasjon hvor våre tidligere erfaringer og innlærte reaksjoner ikke er tilstrekkelige til å forstå og beherske den aktuelle situasjonen» (Cullberg & Hambro, 2007, s. 14).

Cullberg og Hambro (2007) skiller mellom to kriser, utviklingskriser og traumatiske kriser. I denne oppgaven fokuseres det hovedsakelig på den traumatiske krisen. Utløsende faktorer er plutselige, uventede vanskelige ytre påkjenninger, blant annet tap av familiemedlemmer eller andre nære relasjoner. Reaksjoner på en krise viser seg i tanker, følelser og adferd. De fleste vil oppleve et følelsesmessig kaos, og følelser som tristhet, depresjon, skyld, sinne, meningsløshet, frykt og angst dukker opp. Det er svært person- og situasjons avhengig hvordan den enkelte opplever traumatiske hendelser. Det kan oppstå et større behov for støtte, menneskelig kontakt og noen å dele tanker og følelser med. Det har vist seg at støtte fra det sosiale nettverket har stor betydning for å takle krisesituasjoner (Cullberg & Hambro, 2007; Eide & Eide, 2007).

Reaksjonene som følger etter en krise, er omtalt som normalreaksjoner og ikke et sykelig fenomen (Cullberg & Hambro, 2007). Det er ulike meninger om hvordan en krise forløper. Denne oppgaven tar for seg Cullberg og Hambro (2007) sin teori som identifiserer kriseforløpet i fire faser. Fasene er beskrevet på en avgrensende måte, men flyter over i hverandre, og vil oppleves ulikt fra person til person. De ulike fasene blir i denne teorien presentert innenfor et tidsaspekt, men det understrekes at dette vil være individuelt i hvert tilfelle (Cullberg & Hambro, 2007; A. Dyregrov, 2002).

Når en krise inntreffer vil personen først befinne seg i sjokkfasen. Det er en fase som preges av en uvirkelighetsfølelse, og det kan oppleves som å være i en drøm. Den kriserammede virker ofte fattet, men under overflaten er alt kaos. Personen vil ofte ikke huske informasjon som er gitt i denne fasen. Observerbare reaksjoner kan være apati eller følelsesmessige utbrudd. Denne fasen varer hovedsakelig fra et kort øyeblikk til noen døgn. Personen har behov for omsorg som kroppskontakt eller en hånd å holde i, noe som kan gi en følelse av trygghet i en ellers utrygg situasjon (Cullberg & Hambro, 2007).

Neste fase er reaksjonsfasen. Den kriserammede slipper sannheten nærmere etter at han/hun tidligere har prøvd å fornekte situasjonen, og dermed slippes følelser og reaksjoner til. Mange forsøker å skape en mening i kaoset. Behovet for å snakke om følelser og opplevelser er framtredende hos mange. På den måten erkjenner personen sine følelser. Likevel er det vanlig

at forskjellige forsvarsmekanismer settes inn i denne fasen. Dette kan være benektelse, regresjon, projeksjon og rasjonalisering av følelser. Det kan være hensiktsmessig hvis det hjelper personen til å ta situasjonen innover seg litt etter litt. På en annen side er det uhensiktsmessig dersom det medfører at personen ikke kommer seg videre i prosessen. Reaksjonsfasen varer opp mot seks uker (Cullberg & Hambro, 2007).

De nevnte fasene utgjør de akutte fasene i en krise. Etter de akutte fasene kommer bearbeidelsesfasen. Forsvarsmekanismene trekkes gradvis tilbake og personen erkjenner det som har skjedd. På denne måten prosesseres hendelsen, og blikket vendes fremover. Fasen varer fra seks måneder til 1 år (Cullberg & Hambro, 2007).

Til slutt kommer nyorienteringsfasen som ikke har noen definert avslutning, men personen lærer seg å leve videre med sin livshistorie i bagasjen (Cullberg & Hambro, 2007).

2.3 SORG

Sorg er en naturlig og vanskelig del av livet som knyttes til en opplevelse av tap (Renolen, 2015). Ved å tillate seg å ha følelser for andre mennesker, setter man seg samtidig i en sårbar posisjon (Hummelvoll & Dahl, 2012). Sorgen utløser følelsesmessige reaksjoner som er lik de man ser i krisereaksjoner. Eksempler på det er angst, depresjon, skyldfølelse, sinne, uvirkelighetsfølelse, søvn-, konsentrasjon- og hukommelsesvansker. En sorgsituasjon kan oppleves som håpløst, ensomt og man kan miste lysten til å leve (Renolen, 2015). Det er viktig å poengtere at sorg er en personlig og individuell opplevelse, og den vil derfor utrykkes ulikt fra person til person (A. Dyregrov, Dyregrov, & Kristensen, 2014).

I sorgen er det viktig at man gir seg selv lov til å sørge. Man må tørre å møte den smerte og ubehag minnene og følelsene medfører, etterhvert vil de miste sin smertelige karakter. Dette er viktig for at man skal komme videre i livet. Sårheten vil bli værende igjen som en del av levde erfaringer, men man kan til stadighet oppleve at man overmannes av sorgen. Bare gjennom bearbeidelse vil man på nytt kunne involvere seg i livet og i andre mennesker (Hummelvoll & Dahl, 2012).

Foreldre som mister et barn perinatalt opplever dette som en inngripende og kompleks situasjon (Schott, Henley, & Kohner, 2007). Når barnet dør før foreldrene, utfordres forventningene de har om rettferdighet og forutsigbarhet i livet. Allerede på det tidspunktet graviditeten er et faktum, starter mange å se for seg det nye livet de har i vente (Johannesen & Dyregrov, 2005). Disse forventningene bygges opp over tid, og tapet omhandler derfor en

sorg over det ventede barnet de ikke lenger får bli kjent med, i tillegg til tap av drømmer og forventninger om fremtiden (Schott et al., 2007). Sammen med barnet mister de en del av familien og en del av seg selv. Foreldrenes tilværelse blir snudd på hodet, og det som en gang var sikkert blir usikkert. Deres forventninger om livets gang opphører, og smerten de føler er nesten uutholdelig (Johannesen & Dyregrov, 2005). Videre hevder Aerde (2001) at barnets alder er irrelevant for sorgens uttrykk. Barnet etterlater seg et dypt sår som aldri leges fullt og helt. I foreldrenes nettverk er det nesten umulig å forstå hvor dyptgående og intens denne sorgen er (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007).

2.4 Å MISTE EN FLERLING

Foreldre som mister en flerling har et ytterligere behov utover det som oppstår når man mister et barn (Kollantai, 2012). Richards et al. (2015) beskriver at "those who experience a loss from a twin pregnancy have a specific set of needs which differ from parents who have experienced the loss of a singleton" (Richards et al., 2015, s. 9). Det å ha et levende nyfødt barn, samtidig som man mister et annet er en usikker og forvirrende situasjon for foreldre. De må i en slik situasjon forholde seg til glede og sorg samtidig (Kollantai, 2012; Lee, 2012; Richards et al., 2015). Det å sitte igjen med et barn gjør ikke situasjonen lettere, foreldrene opplever derimot flere utfordringer (Pector, 2004; Richards et al., 2015). For eksempel opplever mange en redsel for at barnet skal dø, tilknyttingsproblemer til det gjenlevende barnet og at det er vanskelig for foreldrene å bli minnet på tvillingskapet. Synet av andre tvillinger er utfordrende. Situasjonen fører med seg ulike følelser som anger, skyld, uvirkelighet og vanskeligheter med å forholde seg til venner og familie (Kollantai, 2012; McGrath et al., 2011). Noen foreldre setter også sorgen på vent, for å ta seg av det gjenlevende barnet (McGrath et al., 2011).

Det er viktig at foreldrene får anerkjennelse for begge barna (Richards et al., 2015). Kleine et al. (1995) og Lee (2012) påpeker at flere tvillingforeldre opplever at de ikke blir forstått av deres nærmeste. Lee (2012) fremholder at "many parents felt that not only was their child not acknowledged, they felt abandoned by family, friends and society after their loss" (Lee, 2012, s. 228).

Mange foreldre sørger over tapet av at de ikke lenger er tvillingforeldre som skal oppfostre to barn samtidig (McGrath et al., 2011). Dette er vanskelig å gi slipp på når de forholder seg til den levende tvillingen (Kollantai, 2012), og det et er vanskelig å returnere til avdelingen etter

at det ene barnet dør (Pector, 2004). Richards et al. (2015) og McGrath et al. (2011) hevder at familie, venner og personale ofte oppfordrer foreldrene til å fokusere på det gjenlevende barnet, mens foreldrene opplever at dette barnet ikke kan erstatte tapet. I denne vanskelige situasjonen trenger foreldrene imidlertid god støtte fra personalet som må anerkjenne følelsene deres, være sensitive i omsorgen de gir, og ikke være redde for å gå inn i den vanskelige situasjonen. De må ha kunnskap, og gi dem informasjon om hvordan et slikt tap oppleves. På den måten kan de hjelpe dem (Kollantai, 2012; Lee, 2012; Pector, 2004; Richards et al., 2015). Personalet må organisere oppfølging for foreldrene, og det er viktig at de anbefaler dem å ta kontakt med andre som har opplevd det samme (Kleine et al., 1995; Kollantai, 2012; McGrath et al., 2011).

2.5 STØTTE VED UVENTET DØD

K. Dyregrov og Dyregrov (2007) hevder at etterlatte trenger både sosial nettverksstøtte, støtte fra andre i tilsvarende situasjon og profesjonell hjelp ved behov. Disse forskjellige formene for støtte dekker ulike behov hos de etterlatte.

Sosial nettverksstøtte innebærer støtte fra veldig nære relasjoner som familie og venner - til mer perifere relasjoner. Støtten og omtanken de etterlatte får fra denne gruppen er uerstattelig og utrolig viktig for å komme seg gjennom den første tiden etter hendelsen. På denne måten opplever de etterlatte at nettverket virkelig bryr seg. Det er viktig at de etterlattes nettverk inneholder en eller flere personer som kan lytte og være tilgjengelig for utløp av tanker og følelser. Slik kan de få anerkjennelse for tapet og sorgen (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007). K. Dyregrov og Dyregrov (2007) påpeker videre at de etterlatte opplever det positivt når nettverket over tid husker og nevner dødsfallet, og den som er død. Slik avkreftes pårørendes frykt for at deres kjære skal bli glemt. Sosial nettverksstøtte verdsettes svært høyt når nettverket lykkes i å formidle støtten slik at den oppleves som hjelpende. Dersom støtten fra det sosiale nettverket uteblir fordi de ikke vet hvordan de skal forholde seg til de etterlatte, oppleves det som vanskelig. Det kan også være sårende og vondt dersom nettverket opptrer ubetenksomt ved å komme med lite gjennomtenkte råd og bemerkelser.

Støtte fra andre i tilsvarende situasjon utgjør en helt spesiell form for støtte, selv om den ofte kommer fra ukjente mennesker. Årsaken er at de vet hvor «skoen trykker» uten at noen må forklare det. Denne støtten innebærer i liten grad usikkerhet og negative erfaringer i måten de forholder seg til de etterlatte foreldrene på. Sorggrupper og pårørendeorganisasjoner er blant

arenaer hvor etterlatte kan komme i kontakt med andre i samme situasjon. Ved denne formen for likemannsstøtte trenger ikke de etterlatte å ta seg sammen. Det åpner opp for en bevissthet om at de kan få aksept og bli forstått av noen som virkelig forstår. Gjennom denne støtten kan de etterlatte få bekreftelse på at deres tanker og reaksjoner er naturlige og normale. Samtidig kan denne relasjonen gi verdifull informasjon og gode råd om situasjonen de befinner seg i. Slike nettverk finner ofte støtte i hverandre, ved at de kan gi og motta støtte til andre i tilsvarende situasjon. Dette oppleves som svært meningsfullt (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007).

Hjelp fra profesjonelle innebærer kontakt med prest, psykolog, jordmor og annet helsepersonell. En viktig del av denne støtten er hjelp til selvhjelp for å komme seg videre i livet (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007). K. Dyregrov og Dyregrov (2007) forteller at etterlatte ønsker mer profesjonell hjelp enn det offentlige tilbyr. Denne hjelpen bør tilbys hurtig og rutinemessig for å forhindre at sorgen utvikles til en komplisert sorg.

3.0 METODE

I denne delen vil vi gjøre rede for den metodiske tilnærmingen som ligger til grunn for studien. Ordet metode betyr opprinnelig «*veien til målet*» (Kvale & Brinkmann, 2015), og vi vil i det følgende vise veien vi har valgt å gå. Tema og innfallsvinkel har vært avgjørende for valget. Et emne kan studeres på ulike måter og vi ser at vårt valg av metode har hjulpet oss å treffe hensiktsmessige og riktige valg i utførelsen av studien. Ved hjelp av systematikk, grundighet og åpenhet tilstreber vi å skape en gjennomsiktig gjenfortelling av valgene vi har tatt slik at leseren skal få et innblikk i hvordan vi har kommet fram til våre resultater (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2015).

3.1 KVALITATIV STUDIE

Studien bygger på et sosialkontruktivistisk perspektiv som forklarer kunnskap som skapt i sosiale relasjoner. Det er i relasjonene mellom mennesker og mellom mennesker og verden både vår selvforståelse og vår virkelighetsforståelse etableres (Thomassen, 2006). På denne måten blir vi aktive deltagere i kunnskapsutviklingen (Malterud, 2013). I følge Malterud (2013) er det flere veier til vitenskapelig kunnskap. Det som avgjør hvilken vei som blir valgt er hva oppgaven ønsker å undersøke og dens problemstilling. Vår studie omhandler foreldres opplevelse av å miste en tvilling. Vi ser derfor at en kvalitativ forskningsmetode er hensiktsmessig å benytte i studien, fordi denne metoden lar oss gå i dybden og har til hensikt å beskrive opplevelser, tanker og følelser. Dette er begreper som er relevante i vår oppgave og vi har derfor valgt å ha en fenomenologisk tilnærming.

3.1.1 Vitenskapsteori: fenomenologi

Vi har i vårt arbeid sett at fenomenologien er sammensatt og omfattende. På grunn av oppgavens omfang vil vi kort gjøre rede for denne vitenskapelige tilnærmingen. Edmund Husserl (1859-1938) var en tysk filosof og grunnleggeren av den sentrale tankeretningen fenomenologi (Thomassen, 2006). «Livsverden» er et viktig begrep i fenomenologien og tar utgangspunkt i den verden vi umiddelbart opplever og erfarer i våre daglige levde liv (Bengtsson, 2001). Thomassen (2006) beskriver det slik:

> Vi må se bort fra alle teorier, antagelser og forventninger vi vanligvis møter erfaringer med. Vår forforståelse, alle våre oppfatninger og all forutgående viten, må vi «sette i parentes» for å undersøke selve fenomenet – «saken selv» - slik det fremtrer for oss (Thomassen, 2006, s. 83-84).

Ved å bruke denne tilnærmingen har vi et «innenfra-perspektiv» og studerer problemstillingen ut fra hvordan våre informanter subjektivt opplever og erfarer den. Når vi hører deres historie vil vi med fenomenologien til grunn, prøve å forstå hvordan det oppleves å miste en tvilling for foreldreparene.

3.1.2 Det kvalitative forskningsintervjuet

Forskningsintervjuet har som mål å produsere kunnskap. I det kvalitative forskningsintervjuet søker intervjueren å forstå intervjuobjektets syn på verden, og målet er å få frem betydningen av deres erfaringer og å avdekke deres opplevelse av verden. Den gode samtalen er et virkemiddel for å få frem gode beskrivelser av temaet i intervjuet. Gjennom intervjuet skaper intervjuobjektet mening og forståelse om et bestemt emne i interaksjonen med intervjueren (Kvale & Brinkmann, 2015). Denne teksten i Kvale og Brinkmann (2015) ga oss en god forståelse:

> Jeg ønsker å forstå verden ut fra ditt synspunkt. Jeg ønsker å vite hva du vet, på den måten du vet det. Jeg ønsker å forstå betydningen av dine opplevelser, være i dine sko, føle ting slik du føler dem, forklare ting slik du forklarer dem. Vil du være min lærer og hjelpe meg med å forstå? (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 157).

Når vi bruker det kvalitative forskningsintervjuet som metode for å innhente data, er konteksten rundt intervjuet en viktig del av kunnskapsutviklingen (Malterud, 2013). Kvale og Brinkmann (2015) skriver om betydningen av at forskeren er klar over det asymmetriske maktforholdet som vil oppstå i intervjusituasjonen. Selv om intervjuet er nærliggende en dagligdags samtale, vil ikke partene i denne situasjonen være likestilte ovenfor hverandre. Intervjueren sin rolle er å legge føringer for hvordan samtalen skal forløpe og utspørringen går bare én vei. Dersom intervjupersonene opplever for stor dominans fra intervjueren kan de reagere ved å holde tilbake aktuell informasjon om temaet. Denne dominansen er ikke alltid en bevisst handling hos intervjueren. Målet er ikke å eliminere dette maktforholdet, men intervjueren må være bevisst på hva dette kan medføre i sitt forskerarbeid.

3.1.3 Toforskersamarbeid

Å skrive sammen har i denne oppgaven vist seg å være svært verdifullt. Vi har erfart at samarbeidet har ført til viktige diskusjoner og refleksjoner rundt alle prosessene i oppgaven. Det har bidratt til at vi har utviklet en dypere forståelse av arbeidet, og sluttresultatet av

oppgaven er i større grad nøye gjennomtenkt. Vi har også opplevd utfordringer med å være to, i form av at alt må diskuteres nøye for å komme til en felles enighet slik at begge kan stå inne for arbeidet. Fordelene har likevel vært flere enn utfordringene og vi ser det positive som toforskersamarbeidet har bidratt til i oppgaven. Vi kommer tilbake til hvordan dette arbeidet har påvirket oppgaven i kapittel 5.5.1 om troverdighet.

3.2 DATAINNSAMLING

Oppgavens problemstilling er bakgrunnen for valg av datainnsamling. Malterud (2013) skriver at materialet skal inneholde tilstrekkelig rike og varierte data for å kunne si noe om det vi ønsker å undersøke. Utvalget skal derfor settes sammen på en slik måte at materialet kan belyse problemstillingen fra ulike sider. Vi vil i det følgende gjøre rede for utvalg og rekruttering av våre informanter.

3.2.1 Utvalg og rekruttering av informanter

Våre inklusjonskriterier for deltakelse i studien var foreldre som har opplevd dødsfall hos den ene tvillingen i- eller kort tid etter fødsel. Foreldrene vi ønsket å snakke med skulle ikke ha reist hjem etter fødsel og dødsfallet måtte ha inntruffet i løpet av 14 dager. Tvillingene måtte være født etter svangerskapsuke 22. Bakgrunnen for denne avgrensningen er at etter svangerskapsuke 22 anses fosteret som levedyktig utenfor livmoren (Helsedirektoratet, 2013). Foreldrene vil også på dette tidspunktet ha vært på rutineultralyd etter Helsedirektoratet, 2005 sine anbefalinger, og de vil være klar over at de venter tvillinger. Vi ønsket ikke at dødsfallet skulle ha inntruffet for mer enn ti år siden. Vi tenker at dette er en hendelse som setter så dype spor at man i flere år husker hvordan ting opplevdes og føltes i dagene etter dødsfallet. I samtalen med parene konsentrerte vi oss om den første tiden etter dødsfallet. Informantene måtte i tillegg snakke et nordisk språk for å bli rekruttert. På bakgrunn av at gruppen med aktuelle informanter i utgangspunktet er liten, gjorde vi et bevisst valg om å ha få eksklusjonskriterier.

Kun en liten del av befolkningen har opplevd det vi ønsket å undersøke. Ved hjelp av et kriteriebasert informantutvalg gikk vi strategisk til verks for å innhente informanter (Johannessen et al., 2015). I rekrutteringsprosessen fikk vi hjelp av en jordmor som har jobbet og forsket mye rundt temaet dødfødsel. Da vi fikk godkjenning av NSD til å utføre studien la hun ut en melding på et lukket forum hun har tilgang til gjennom sitt arbeid. Parene som

meldte sin interesse ble satt i kontakt med oss og fikk tilsendt et informasjonsskriv om studien (Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD). Dersom de ønsket å delta, avtalte vi tid og sted som passet for dem.

Rekrutteringsprosessen ble mer utfordrende enn vi hadde forventet på forhånd. Et foreldrepar takket nei etter at de fikk informasjonsskrivet da det var for tidlig for dem å snakke om sine opplevelser. Et annet par ble utelukket da kun den ene forelderen ville delta. Et av parene ble rekrutter ved snøballteknikk i rekrutteringsprosessen. Dette er en teknikk som brukes når man rekrutterer informanter gjennom de som allerede har sagt ja (Malterud, 2013).

Informantene som er valgt, anser vi som gode kandidater til å gi beskrivelser som belyser problemstillingen fra ulike hold. Siden dette er en masteroppgave, og vi har begrenset med tid, stoppet vi rekrutteringsprosessen da vi hadde intervjuet fire informantpar. Vi mener at disse parene har gitt oss et stort nok materiale til å kunne besvare problemstillingen på en tilfredsstillende måte. Dette diskuteres videre under kapittel 5.5.1 når vi gjør rede for studiens troverdighet. Tidsbegrensningen ga oss heller ingen mulighet til å innhente ytterligere informasjon fra informantene dersom det skulle vært behov for det.

3.2.2 Presentasjon av parene

Informantutvalget består av fire foreldrepar. Parene representerer både førstegangs- og fleregangsfødende. To av parene fant ut at de ventet tvillinger på rutineultralyd, og to par fant det ut tidligere i svangerskapet. Alle foreldreparene ble overrasket over nyheten om at de ventet tvillinger, men gledet seg og så frem til familieforøkelsen. Tvillingparene omfatter både en- og toeggede tvillinger. Tvillingparene ble født mellom svangerskapsuke 23 til 38. Dødsfallet hos den ene tvillingen inntraff ved forskjellige tidspunkt, fra under fødsel og til ni dager etter fødsel. Det er ulikt om tvillingene kom på nyfødt intensivavdeling eller en barselavdeling. Det var mellom seks måneder og syv år siden dødsfallet inntraff på intervjutidspunktet.

3.3 INTERVJUENE

Kvale og Brinkmann (2015) beskriver at kunnskap blir til i samspillet mellom intervjuer og den som intervjues. En forutsetning for at denne kunnskapen er av god kvalitet, er at intervjueren møter godt forberedt til intervjuet. Jo bedre forberedt intervjueren er, desto høyere kvalitet oppnår materialet. I forkant av intervjuene utarbeidet vi en semistrukturert intervjuguide (Vedlegg 3: Intervjuguide). Denne inneholdt spørsmål rundt temaer vi ønsket at

informantene skulle komme inn på i løpet av samtalen. Etter noen lettere innledningsspørsmål oppfordret vi informantene til å fortelle om når de mistet tvillingen og følelsene som oppsto rundt dette. På denne måten opplevde vi at intervjuet gikk mer over i en samtale der informantene i stor grad ledet an med sine fortellinger. Intervjuguiden ble på denne måten et godt verktøy for oss for å passe på at samtalen var innom de ulike temaene vi ønsket. Vi kom i tillegg med oppfølgingsspørsmål underveis i samtalen når vi ønsket mer utfyllende beskrivelser.

Som en forberedelse til studien utførte vi et pilotintervju. I etterkant så vi at dette intervjuet var av god kvalitet fordi den ga oss den informasjonen vi var ute etter. Vi fikk dermed en bekreftelse på at intervjuguiden var bra, og foretok ingen justeringer. Pilotintervjuet ble inkludert som en del av vårt materiale. På grunn av store avstander ble to av intervjuene gjennomført via Skype. Informantene var komfortable med dette. De resterende intervjuene foregikk hjemme hos informantparene. Vi opplevde at begge intervjuformene gikk bra, men det var lettere å skape en naturlig relasjon til de parene vi var hjemme hos. Kvale og Brinkmann (2015) skriver at dersom intervjueren lykkes i å vise informantene fortrolighet og interesse vil informantene være villige til å fortelle sin historie. Vi er innforstått med at det kan ha utgjort en forskjell i de intervjuene der vi ikke var tilstede i samme rom. Likevel opplevde vi at vi ble tatt godt imot av alle parene, og at de var trygge i situasjonen uavhengig av kommunikasjonsmåte. Informasjonen vi fikk var like verdifull. Intervjuene hadde en varighet fra 80 til 110 minutter.

De tre første intervjuene ble utført over en kort periode. Da vi ikke rakk å transkribere intervjuene umiddelbart etter de var utført, satt vi oss ned i etterkant av hvert intervju, og reflekterte over tankene og inntrykkene vi hadde fått i løpet av intervjuet. På denne måten fikk vi dokumentert viktige inntrykk mens vi fortsatt hadde samtalen friskt i minne. Transkriberingen av disse tre intervjuene ble gjort før det siste intervjuet. I ettertid er det tydelig at det ville vært hensiktsmessig å transkribere etter hvert intervju, da vi har opplevd å komme nærmere materialet i denne fasen. Vi fikk da en annen forståelse enn hva vi hadde og kunne lettere identifisere positive og negative sider ved intervjuguiden. På bakgrunn av dette foretok vi noen justeringer av intervjuguiden før det siste intervjuet.

I utgangspunktet ble det bestemt at begge skulle være til stede på alle intervjuene. På denne måten opplevde begge å få en lik deltagelse i og forståelse for materialet. Ved hvert intervju fungerte en som hovedintervjuer, mens den andre stilte oppfølgingsspørsmål der hun anså dette som viktig. I et av intervjuene uteble den ene av oss, da hun hadde et perifert

bekjentskap til informantparet. Avgjørelsen ble tatt for at paret skulle føle seg mest mulig tilpass i situasjonen. De var likevel innforstått med at vi begge kom til å lese intervjuet, og var komfortable med det.

Ved å bruke lydopptaker under intervjuet kunne vi konsentrere oss om samtalen med informantene, uten å bekymre oss for at noe skulle gå tapt. På denne måten fikk vi anledning til å stille oppfølgingsspørsmål når situasjonen tilsa det. Lydopptaket fra intervjuet har i etterkant gitt oss mulighet til å bli kjent med materialet på den måten det ble fortalt av informantene, og meningsinnholdet ble ivaretatt. Vi gikk på denne måten inn i intervjusituasjonen skjerpet og konsentrerte, og prøvde å fange opp tråder som var aktuelle og viktige i samtalen. Likevel opplevde vi i etterkant at vi ikke hadde klart å følge opp alle tråder slik vi skulle ønske vi hadde gjort. Vi sitter inne med en oppfatning av at materialet vårt er av god kvalitet, men ser samtidig at dette er et håndverk som krever mye trening. Det er første gangen vi har utført en slik studie, og vi har underveis i arbeidet tatt til oss og lært av våre «feil» og mangler.

3.3.1 Refleksjon rundt å intervjue par

I studien er vi interessert i foreldres opplevelse av å miste en tvilling. Vi diskuterte mye frem og tilbake om hvorvidt vi skulle intervjue mor og far sammen, eller hver for seg. Andre intervjuere vi har vært i kontakt med, har erfart at under intervjuer hvor begge foreldrene blir intervjuet sammen, tar mor ofte ordet. Vi var derfor usikre på om dette ville berike vår studie, eller om vi bare ville sitte igjen med mors opplevelser. I forberedelsene til intervjuet leste vi andre parintervjuer hvor vi så en tendens til at far ikke nødvendigvis fortalte like mye som mor, men derimot bekreftet eller avkreftet det hun sa. På denne måten ble historien til deres felles historie, fortalt i fellesskap. På bakgrunn av dette valgte vi å intervjue paret sammen for å få frem deres felles opplevelse av å miste en tvilling. Vi ser i ettertid at dette var en riktig avgjørelse for vår studie da far tok ordet i større grad enn vi hadde forventet oss under intervjuene.

3.4 TRANSKRIBERING

Kvale og Brinkmann (2015) sier at «å transkribere betyr å transformere, skifte fra en form til en annen» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205). Våre intervjuer ble tatt opp på lydbånd, og transkribert fra tale til tekst. Dette kan skape ulike utfordringer. Et muntlig språk kan forandre sin umiddelbare mening ved å overføres til skriftspråk. Ettersom et intervju er et direkte

samspill mellom intervjueren og intervjupersonen vil innholdet i språket støttes opp av personens non-verbale kommunikasjon og tonefall. Ved direkte avskrift av intervjuet kan slike inntrykk gå tapt og leseren kan oppfatte innholdet annerledes (Kvale og Brinkmann, 2015).

Intervjuene delte vi likt mellom oss. Vi har selv stått for arbeidet med å transkribere disse. Det er en utfordring å være flere som transkriberer et materiale. Det ble derfor lagt ned noen føringer for å sikre like arbeidsforutsetninger. Vi ble enige om å ta med følelsesuttrykk, ettersom disse anses som verdifulle i den totale sammenhengen av intervjuet. Personopplysninger som ble nevnt i intervjuene ble anonymisert fortløpende. Flere av informantene snakket andre dialekter eller nordiske språk. Bokmål ble likevel brukt i transkripsjonen, og vi er klare over muligheten for at vi kan ha tolket informasjonen som ble sagt feil. Ved å gjøre denne delen av prosessen selv ble vi kjent med materialet på et dypere nivå. Samtidig unngikk vi i større grad å feiltolke innholdet, ved at vi hadde vært i intervjusituasjonen og hadde en forståelse av hva som ble sagt og i hvilken kontekst det ble sagt i. Videre gikk vi nøye gjennom arbeidet den andre hadde gjort, for å sørge for at ingenting gikk tapt. På denne måten fikk vi begge lik forståelse for de 92 transkriberte sidene av materialet.

Under transkripsjonsprosessen, benyttet vi oss av Windows Media Player, og internett ble skrudd av. På denne måten kunne vi sikre oss at informasjonen ikke ville komme på avveie. Programmet vi brukte ga oss mulighet til å pause og spole lydfilen gjennom hele transkripsjonsprosessen.

3.5 ANALYSE

I oppgaven har vi foretatt en induktiv analyse av materialet. En induktiv analyse tar ikke utgangspunkt i forhåndsbestemte analysekategorier, men disse utvikles gjennom lesningen av det empiriske materialet (Malterud, 2013). Vi identifiserte mønstrene i materialet, som kunne gi en forståelse av, og kunnskap om informantenes opplevelser rundt det å miste en tvilling. Vi har brukt Malterud (2013) sine fire trinn i analyseprosessen. Disse trinnene bygger på Giorgi sin fenomenologiske analyse, men er modifisert i hennes bok. En av forskjellene er at Malterud (2013) har gått bort fra å kondensere hver kode slik Giorgi anbefaler. Vi har valgt å følge Giorgis eksempel på dette punktet. Selv om vi beskriver disse trinnene som en lineær prosess i denne oppgaven, har vi erfart gjennom vårt arbeid at prosessen var mer sirkulær. Med dette vil vi tydeliggjøre at vi har måttet se tilbake, og foretatt små endringer og

justeringer underveis i analysen. Dette har til slutt ført til det endelige resultatet. For å gi en ryddig fremstilling, kan analyseprosessen deles inn i fire hovedfaser (Malterud, 2013). I tabell 1 vil vi nå gjøre rede for hvordan analysen ble utført:

<table>
<tr><th>Trinn</th><th>Malterud's beskrivelse</th><th>Vår fremgangsmåte</th></tr>
<tr><td>1</td><td>Første trinn i analyseprosessen er å bli kjent med materialet og identifisere foreløpige temaer</td><td>Vi startet allerede i intervju- og transkriberingsprosessen med å bli godt kjent med materialet vårt. Videre tok vi for oss et og et intervju, og leste det nøye hver for oss. Vi ble enige om disse foreløpige temaene: «glede og sorg», «avskjed», «den levende tvillingen», «informasjon/oppfølging», «den døde tvillingen», «nettverk», «skyldfølelse» og «minner».</td></tr>
<tr><td>2</td><td>Trinn to består i at teksten sorteres og meningsbærende enheter trekkes ut. Disse kondenseres ifølge Giorgis anbefalinger. Et kondensat er en gjenfortelling og sammenfatning av innholdet og er grunnlaget for kodene som nå skal dannes.</td><td>Etter gjennomlesningen tok vi for oss intervjuet på nytt. Her noterte vi ned det informantene snakket om, i hvert avsnitt. Videre diskuterte vi intervjuet i fellesskap, slik at vi hadde en felles forståelse av innholdet. Her ble vi oppmerksomme på at vi ikke hadde gått dypt nok «under huden» på materialet, vi måtte derfor gjøre denne delen av prosessen på nytt. Denne gangen startet vi med å lese intervjuene sammen, mens vi tok for oss et og et avsnitt og stilte hverandre spørsmål «hva sier de egentlig her, og hva prøver de å formidle?». I avsnittene som på en eller annen måte fortalte noe om opplevelsen av å miste en tvilling, ble det trukket ut relevant tekst. Slik ble meningsbærende enheter identifisert, kondensert og tolket, og deretter omgjort til koder som vi noterte i margen. Hver kode var merket med hvilket intervju de stammet fra slik at vi lett kunne slå opp i det aktuelle intervjuet om det skulle oppstå tvil om hva koden innebar. Denne tabellen viser et eksempel på denne prosessen:
<table>
<tr><th>Meningsbærende enhet</th><th>Kondensert tekst</th><th>Kode</th></tr>
<tr><td>«Nora» hun er en jeg ikke kjenner noe godt, men hun tok bare kontakt med meg på facebook fordi hun hadde hørt hva som hadde skjedd. Det var veldig godt med noen som hadde vært gjennom det samme, det har vært kjempe viktig for meg og møte hun da. Det er liksom fordi hun vet hvordan det føles da… Så det er liksom det. Det er litt sånn som i sorggruppa at det skal være noen som har vært gjennom det samme, at man har en sånn forståelse. Det er liksom godt, godt og vondt samtidig. Det der med råd er jo så individuelt, hvordan man takler ting. Men vi har hvertfall snakka veldig mye sammen, og det tror jeg har vært veldig viktig for oss.</td><td>Det var viktig, godt og vondt å snakke med noen som har vært gjennom det samme. På den måten blir man ordentlig forstått, man deler erfaringer og det føles trygt å snakke om.</td><td>Viktig med nettverk som har opplevd det samme</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

3	I trinn tre organiseres kodene under de foreløpige temaene og undergrupper springer ut. Undergruppene beskriver ulike nyanser av det foreløpige temaet. Deretter skal vi lage et kondensat av innholdet fra kodene i undergruppen.	Når vi begynte å organisere kodene i en matrise under de foreløpige temaene, innså vi at temaene ikke var dekkende nok, og nye temaer og undertemaer oppsto. Videre sammenfattet vi kodene i undergruppene med informantenes egne ord slik at det oppsto en ny tekst, et kondensat.
4	Siste trinn i prosessen er å utvikle kategorier. Disse kategoriene utvikles gjennom å sammenfatte kunnskapen fra de kondenserte undergruppene.	Dette resulterer i resultatdelen av avhandlingen. Her så vi på temaene med nye øyne hvor vi spurte oss selv «er det noen av disse temaene som omhandler det samme?». Undergruppene vi nå sto med, organiserte vi på nytt og kom frem til de endelige undergruppene i resultatdelen. Noen ble sammenfattet under samme overskrift, mens andre utgikk fordi vi ikke lenger anså de som relevante. Da oppsto tre hovedkategorier, disse var «dobbelthet», «det ukjente mellomrommet» og «påminnelse om tapet».

Tabell 1 Malterud 2013 sine fire analysetrinn

3.6 ETISKE REFLEKSJONER

I følge Aadland (2011) må forskeren forholde seg til moralske spilleregler i interaksjonen med sine informanter og det innhentede materialet. Utøvelsen av etikk i studien er ikke begrenset til den direkte intervjusituasjonen, men går igjen i alle faser av prosessen. Forskeren bør fra begynnelsen av ta hensyn til mulige etiske problemstillinger som kan oppstå (Kvale & Brinkmann, 2015). I kvalitativ forskning er etikken sammensatt av to komponenter, etikk som prosedyre og etikk i praksis (Guillemin & Gillam, 2004). Forskeren må forholde seg til formelle prinsipper i form av lover og etiske overenskomster som sier hva hun har tilgang til, samtidig må hun forholde seg til en rekke avveininger i intervjusituasjonen som krever modenhet og klokskap (Aadland, 2011).

3.6.1 Etikk som prosedyre

I forkant av studien ble det sendt en søknad til Regional etisk komité (REK). Studien var ikke meldepliktig. Videre er studien godkjent hos Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) (Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD). Informert samtykke fra informantene er en forutsetning for å ivareta god forskningsetikk. For å kunne gi et informert samtykke må deltakerne gis nødvendig informasjon om studiens hensikt og innhold (Malterud, 2013). Et informasjonsskriv (Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema) ble utarbeidet og tilsendt våre informanter i forkant av intervjuet. Det ble gjennomgått av oss på intervjutidspunktet før informantene samtykket til deltagelse.

3.6.2 Etikk i praksis

Forskningsintervjuets tema forutsetter at vi trår varsomt og har en høy etisk bevissthet om å være lydhøre ovenfor informantenes følelsesuttrykk i intervjusituasjonen (Malterud, 2013). Ved å være følsom og reflektert ovenfor ulike etiske øyeblikk, klarer forskeren å imøtekomme disse når de oppstår. Sammen med øyeblikkene medfører det også at forskeren må ta beslutninger som har viktige etiske konsekvenser (Guillemin & Gillam, 2004). Vi vil trekke frem et eksempel på dette i utførelsen av våre intervjuer. Det er naturlig at våre intervjuer bar preg av å være følelsesladde, og dette viste seg ved at informantene gråt underveis da ulike temaer ble tatt opp. Når denne situasjonen oppsto ga vi informantene tid og mulighet til å hente seg inn igjen slik at de følte at vi imøtekom deres behov, selv om vi da risikerte at de ville avslutte intervjuet.

4.0 RESULTATER

Gjennom en induktiv analyse har vi kommet frem til flere kategorier. I oppgaven har vi valgt å gå videre med tre hovedkategorier som svarer på vår problemstilling. Disse er «dobbelthet», «å være i det ukjente mellomrommet» og «påminnelse om tapet». Vi vil nå gjøre rede for disse.

4.1 «DOBBELTHET»

Informantene opplevde en stor glede og stolthetsfølelse ved å få tvillinger. I det de opplevde at noe gikk galt med den ene tvillingen, oppsto en dualitet av følelser. Vi vil påpeke at alle trakk frem gleden over den gjenlevende tvillingen, men at dette ikke sto i hovedfokus i samtalen med oss.

Dualiteten av følelser viser seg å være et spenn mellom ytterpunkter. En dyp sorg trer tydelig frem som det ene ytterpunktet, mens det andre ytterpunktet veksler mellom en enorm glede og redsel. Å bli dratt mellom disse på samme tid oppleves svært vanskelig, og er utfordrende å forholde seg til. Ved å gi utslipp for følelsene hos den ene tvillingen, oppstod en dårlig samvittighet ovenfor den andre tvillingen. Dette førte til et dilemma, og det ble vanskelig å gå fullt og helt inn i følelsene. En informant sier det slik:

> Så skrudde vi av respiratoren til «Mia». Så det er klart at det var tøft (kort stillhet) fordi du også på en måte skulle være der litt for «Nora» da. Så sier for så vidt de på sykehuset «bruk tiden litt nå på (kort pause) bruk tiden littegrann nå på det å sørge littegrann». Men, jeg vet ikke om vi klarte det så godt heller men... vi gjorde jo det, men tankene var liksom på…

Å måtte forholde seg til dette spennet av følelser utfordrer foreldrenes kapasitet til å ta innover seg de ulike følelsene. Flere av informantene forklarte dette som at sorgen ble satt på vent og at den gjenlevende tvillingen tok oppmerksomheten. Det faktum at barnet levde og trengte foreldrenes tilstedeværelse førte til denne ubevisste prioriteringen.

Informantene forteller videre at gjennom å befinne seg i spennet mellom ytterpunktene sorg og glede, opplevde de en følelse av tomhet ved å ha mistet den ene tvillingen. Informantene følte et stort behov for å uttrykke kjærlighet, og flere fortalte at det oppsto et sterkt ønske om å få et nytt barn. Dette barnet kunne tenkes å fylle tomheten de opplevde. Det var ulike meninger blant informantene om hvorvidt de ønsket seg tvillinger eller ikke. Én informant fortalte om et enormt ønske om å få nye tvillinger fordi det var dette livet de hadde sett for seg

før fødsel. En annen informant fortalte at hun var livredd for å få nye tvillinger i frykt for at det samme skulle skje igjen.

Det spesielle ved å miste en tvilling er at man blir stående igjen med en voldsom redsel for også å miste den gjenlevende tvillingen. Dette forsterkes av ytterpunktene som er nevnt ovenfor. Informantene har allerede opplevd å miste et barn, og beskriver det som det verste som kan skje. De opplever at det som bare skjer andre, nå også skjer dem. Dette forsterker frykten for at det kan skje igjen. Denne frykten gir seg utslag i et økt behov for kontroll over barnet de prøver å beskytte. En mor forteller om et bunnløst kontrollbehov da de kom hjem fra sykehuset, og at det resulterte i at hun selv måtte være med barnet 24 timer i døgnet for å vite at det hadde det bra. Frykten for å miste det gjenlevende barnet kan også skape avstand til barnet umiddelbart etter dødsfallet. Det kommer frem i intervjuene at noen av informantene opplevde et tilknytningsproblem ovenfor den gjenlevende tvillingen. De lagde unnskyldninger for å slippe å bruke tid sammen med barnet. Dette var en måte å slippe å ta situasjonen innover seg og kjenne på følelsene det medførte.

Informantene forteller om sorgen over å miste en tvilling som en vanskelig sorg, som følge av disse ytterpunktene. En informant sier det slik «vi sørger liksom litt i det stille da, for vi hadde jo en som lever som vi må være glade for også hadde vi en som ikke klarte seg da- det var kjempe vanskelig». Flere opplever at mennesker rundt dem ikke forstår den vanskelige sorgen de bærer på, og dette kolliderer med deres store behov for å få anerkjennelse for den døde tvillingen. Ved å anerkjenne det døde barnet, anses barnet som et eget individ, og ikke bare som en del av et tvillingskap. Anerkjennelse fra omgivelsene er viktig for å bli sett og ikke måtte stå i sorgen alene. Likevel kan sorgen glemmes av de rundt når deres oppmerksomhet fanges av den gjenlevende tvillingen.

4.2 «Å VÆRE I DET UKJENTE MELLOMROMMET»

Gjennom analyseprosessen har vi avdekket et begrep som vi kaller «å være i det ukjente mellomrommet». Dette mellomrommet springer ut av situasjonen informantene befinner seg i, hvor de hverken tilhører «fellesskapet» som har fått et barn eller «fellesskapet» som har mistet et barn. Dette mellomrommet er ukjent fordi foreldrene mangler informasjon om det å miste en tvilling, og det gjør at de føler seg veldig hjelpeløse. Mellomrommet trer frem umiddelbart etter dødsfallet, og det er individuelt hvor lenge foreldrene befinner seg der.

Informantene uttrykker at de har et stort behov for hjelp og støtte fra jordmor og annet helsepersonell om hva de skal gjøre når de har mistet et barn, men også om det spesielle ved å miste en tvilling. Informantene forteller at personalets profesjonalitet rundt det å miste et barn, har betydning for deres opplevelse. De opplevde det også som veldig verdifullt å bli sett og få støtte fra jordmor. Materialet løfter frem at foreldrene setter stor pris på den informasjonen de fikk fra personalet om å bruke tid med det døde barnet, delta i stell og å skape minner de kan ta frem senere. Det var likevel et informantpar som ikke fikk kjennskap til dette, og det opplevdes svært vanskelig i ettertid.

Selv om det opplevdes godt å ha satt av tid til det døde barnet, opplevde foreldrene samtidig en stor usikkerhet rundt det å miste en tvilling. Det spesielle ved å håndtere sorg og glede på en gang ble ikke tematisert på sykehuset. Det er her foreldrene befinner seg i det ukjente mellomrommet. Ved å snakke med andre fagprofesjonelle i etterkant av sykehusoppholdet, ble informantene oppmerksomme på viktigheten av å skille sorgen og gleden fra hverandre. En informant sier det slik:

> Da sa han at «husk at du skal være 100% glad for denne jenta, og så kan dere sørge 100% når dere først skal sørge. Ikke ta 50-50!» Og det er akkurat som det har satt seg litt fast, på en måte, og etter det at ting ble litt bedre.. at du hadde på en måte lov å glede deg over den jenta vi hadde, selv om at den andre var død på en måte.

Det fremgår av materialet at det er av stor betydning dersom foreldrene får litteratur som omhandler det å miste en tvilling. Et informantpar forteller om en bok de fikk anbefalt av jordmor hvor andre foreldre forteller om hvordan de opplevde dette. Det går igjen at våre informanter fikk veldig lite informasjon om å miste en tvilling, og at dette var et stort savn. Et annet funn i materialet er foreldrenes opplevelser av at normale informasjonsrutiner om fødsel- og barseltid blir oversett som følge av dødsfallet. I et tilfelle måtte mor selv etterspørre velkomstpakken på barselavdelingen. Dette opplevdes som spesielt sårt.

Et annet aspekt som kommer frem i materialet er informantenes store behov for videre oppfølging i etterkant av dødsfallet. Det ukjente mellomrommet fortsetter å følge dem og de ga uttrykk for at det å bli tatt på alvor av helsepersonell, hjalp dem videre i prosessen. Informantene forteller at det er godt å snakke om hendelsen og barnet de mistet, og å tillate seg å kjenne på alle følelsene rundt det. Foreldrene uttrykker også at de i ettertid ser viktigheten av å bli gjort oppmerksom på behovet for oppfølging fra blant annet jordmor, lege og psykolog. Dette innebærer også deltakelse i en sorggruppe. Foreldrene løfter frem at de følte det skapte utfordringer i relasjonen til de andre i gruppen, når de selv befant seg i det

ukjente mellomrommet. De forteller om et ønske om en gruppesammensetning hvor alle som deltar har mistet en tvilling, da det oppstod en vanskelig opplevelse av skyldfølelse over at de har et barn igjen. Det ble derfor vanskelig å finne sin plass i gruppen. En informant sier det slik:

> Det er jo sånn, når jeg har vært i den sorggruppa da som jeg har nevnt.. så er det fire andre par, og dem har mistet et barn da, ikke hatt tvillinger. Jeg har også kjent litt sånn dårlig samvittighet der også for vi har faktisk en baby da..

Videre løfter informantene frem at det er vanskelig å bli etterlatt til seg selv når oppfølgingen avsluttes for tidlig. De forteller om en følelse av utrygghet når de ikke er klare til å «avslutte kapittelet». Et informantpar forteller at det opplevdes som en hard kamp når deres behov for oppfølging ikke ble møtt. De måtte ved flere tilfeller gå den tunge omveien gjennom resepsjonen på sykehuset og fortelle deres historie før de fikk en ny samtale.

Et annet funn i materialet er behovet for ikke å føle seg helt alene. Informantene forteller om en trygghet ved å komme i kontakt med andre som også har mistet en tvilling, og som har vært i det ukjente mellomrommet. De opplever at de kan bruke denne kontakten til å dele erfaringer, og de uttrykker at det var godt å bli møtt med forståelse. En informant forteller at hun brukte mye tid på å finne noen i tilsvarende situasjon. Hun skulle ønske at noen hadde informert om de ulike facebook gruppene man kan oppsøke, her nevner hun blant annet «mine enslige tvillinger og trillinger» og «vi som har et barn for lite».

4.3 «PÅMINNELSE OM TAPET»

Materialet viser at å miste en tvilling skaper et ytterligere rom for påminnelse av barnet som døde. Denne påminnelsen oppstår i ulike variasjoner omkring tvillingaspektet.

Materialet trekker frem utfordringene ved å miste en tvilling. Informantene forteller at tapet ble så tydelig når de bare satt igjen med den ene tvillingen, og de opplevde dette som svært vanskelig. En informant uttrykker det slik «men, men når man har to og mister den ene.. så «Nora» ble bare helt halv, liksom. Det er noe som savnes hele tiden liksom. Det var kjempe vanskelig»!

En annen side foreldrene trekker frem er at den døde tvillingen ville vært «helt lik» den gjenlevende tvillingen. De opplever dette som vanskelig når de stadig blir påminnet barnet de mistet. De forteller om spørsmål som «hvordan ville hun vært hvis hun var her?» og «ville de

hatt et godt forhold?». En informant beskriver det som vondt å se hva de ikke har lenger, men samtidig er det en trøst å kunne se noe av den døde tvillingen i det gjenlevende barnet.

En annen form for påminnelse som kommer tydelig frem i materialet, er foreldrenes opplevelse av å se andre tvillinger og tvillingforeldre. På sykehuset følte de misunnelse og urettferdighet ved å se andre, friske tvillingpar. De forteller at opplevelsen av å møte tvillinger fortsatt er den samme nå, som den var kort tid etter dødsfallet, og at det oppleves vanskelig å gå med slike følelser. Informantene beskriver disse møtene som svært vanskelige fordi det vekkes tanker om hva de også skulle hatt. En informant beskriver en følelse av at det stikker i hjertet når hun ser tvillingvogner og tvillinger, både barn og voksne. En annen informant sier at det er fælt når hun ser tvillingvogner. Hun overveldes av tanker om hva hun skulle hatt, og har bare lyst til å løpe hjem. Det trekker også frem at de ikke unner noen andre å måtte oppleve det forferdelige som de har gått igjennom.

Et annet funn i materialet er opplevelsen av å miste sin tilhørighet i et «tvillingsamfunn» når den ene tvillingen dør. En informant forteller at en del av sorgen, er tapet over at hun ikke tilhører dette samfunnet mer. Hun uttrykker at dette var veldig vondt å innse.

Når informantene forteller om tiden de tilbrakte på nyfødt intensiv etter dødsfallet, trekker de frem at det var utrolig tøft å se at plassen til den døde tvillingen stod tom. Det ble veldig synlig at noe manglet. Videre opplevde de at det var veldig vanskelig da denne plassen ble gitt til andre barn. En informant sier at hun ble veldig sint, og nesten ville bytte intensivstue. Hun hadde jo hatt begge tvillingene sine der og følte at når den ene ble borte, så ble han erstattet av et annet barn altfor fort. En annen side foreldrene løfter frem er at det var vanskelig å forholde seg til andre- og ulike sammensetninger av tvillingforeldre på avdelingen. Noen hadde begge tvillingene, noen hadde én og andre hadde mistet begge. De opplevde at de ikke hadde kapasitet eller orket å ta innover seg andres situasjon. Likevel forteller en informant om en tvillingmor hun ble godt kjent med, når de fulgte hverandre så tett opplevde hun det ikke så sårt. Videre forteller foreldrene at det var vanskelig å dra fra sykehuset. Ved å reise hjem opplevde de at kapittelet ble avsluttet, og de måtte ta avskjed med den døde tvillingen igjen. Det å komme hjem med bare et barn var også svært vanskelig. Realiteten om at de hadde mistet en tvilling ble veldig synlig. En informant sier det slik «det var veldig hardt når vi skulle reise hjem igjen at det.. der sto det to barnestoler i bilen, og når vi kom inn.. var det to av alt».

4.4 OPPSUMMERING AV FUNN

Funnene viser at foreldre som har mistet en tvilling befinner seg i «dobbeltheten», hvor en dualitet av følelser utspiller seg samtidig. Det er utfordrende å forholde seg til dette spennet på samme tid, og de opplever at deres sosiale nettverk ikke anerkjenner de ulike følelsene tapet fører med seg. Foreldrene opplever situasjonen som «å være i det ukjente mellomrommet», fordi de befinner seg imellom to sterke hendelser på en gang. Situasjonen blir ekstra utfordrende dersom de ikke får informasjon som er tilpasset det å få- og miste et barn. Slik informasjon har stor betydning for deres opplevelse av situasjonen.

Foreldrene opplever at de kan dele gleden over den gjenlevende tvillingen i fellesskap med andre, og det er lett for omgivelsene å ta del i dette. Samtidig har foreldrene et like stort behov for å dele sorgen over den døde tvillingen i det samme fellesskapet. Her får ikke foreldrene den samme støtten. Det er vanskelig for omgivelsene å forstå denne sorgen, og dermed kunne anerkjenne og ta del i den med foreldrene. «Påminnelse om tapet» er svært sentralt i foreldrenes opplevelser. Ved å se den gjenlevende tvillingen- og andre tvillinger, blir de stadig påminnet tapet av den døde tvillingen.

Vi har utviklet en matrise som sier noe om hvordan foreldre opplever å miste en tvilling, og essensen av våre tre hovedkategorier har stor påvirkning på dette. Matrisen består av en horisontal- og en vertikal akse. Kategoriene «dobbelthet», «å være i det ukjente mellomrommet» og «påminnelse om tapet» er ikke statiske kategorier, men er dynamiske, og beveger seg mellom de opplevde ytterpunktene i fire dimensjoner. De beveger seg fra sorg til glede, og fra ensomhet til fellesskap. Vi har valgt å visualisere dette i figur 1:

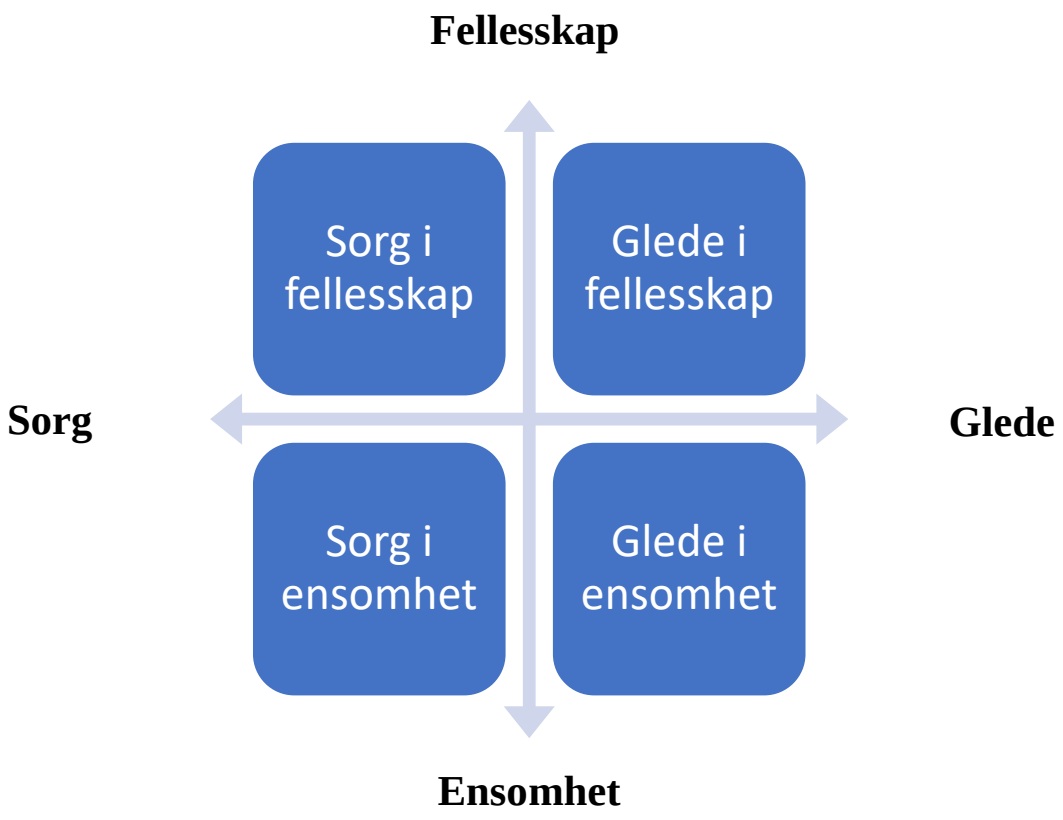

Figur 1 Matrise over dualiteten i tvillingforeldres emosjoner

Denne matrisen viser hvordan kategoriene er bevegelige mellom fire dimensjoner, og vil bli diskutert i det følgende kapittelet.

5.0 DISKUSJON

I denne delen av oppgaven drøftes våre funn opp mot den utarbeidede matrisen, eksisterende forskning og teori. Det må påpekes at kategoriene «dobbelthet», «å være i det ukjente mellomrommet» og «påminnelse om tapet» hele tiden påvirker og flettes inn i hverandre, og foreldrenes opplevelser av å miste en tvilling påvirkes av dette.

5.1 «DOBBELTHET»

Når foreldrene blir dratt mellom motstridende, sterke følelser klarer de ikke å gå fullt og helt inn i noen av dem. De risikerer å gå glipp av verdifulle øyeblikk og nyanser som er viktige i den videre prosessen. Det oppstår en ekstra utfordring når nettverket rundt foreldrene ikke forstår det store spennet i følelsene situasjonen bringer med seg. Det blir vanskelig for foreldrene å få den støtten og anerkjennelsen de trenger.

5.1.1 Et dilemma å forholde seg til gleden og sorgen samtidig

Dualiteten av følelser blir bekreftet av Richards et al. (2015) som påpeker at de som mistet en tvilling opplevde en berg- og dalbane av følelser som vekslet mellom sorg og glede. Dette er utgangspunktet for matrisens horisontale akse.

Tilknyttingen til barna starter og utvikles allerede under graviditeten (Brodén, 2007). Brodén (2007) sier det slik:

> I de fleste tilfælde bliver der allerede under graviditeten etableret et personligt forhold til det ventede barn, og fødslen indebærer således ikke bare et barns fødsel, men også forældrenes møde med et barn, som de allerede har en relation til (Brodén, 2007, s. 306).

Når en tvilling dør, er sorgen vanskelig å forholde seg til fordi foreldrene samtidig har en levende tvilling å ta seg av (Kollantai, 2012; McGrath et al., 2011; Pector, 2004). I følge sitatet fra Brodén (2007) har foreldrene allerede knyttet sterke bånd til begge barna lenge før dødsfallet, og de blir derfor dratt sterkt mellom de ulike følelsene. I matrisen gir dette utslag på aksen ved at følelsene beveger seg mellom ytterpunktene «sorg» og «glede». Tilknytningen fører til en ambivalens som er utfordrende for foreldrene. De klarer derfor ikke å hengi seg til følelsene på en bestemt del av aksen, uten å ta hensyn til de andre følelsene. Utfordringen med dette er at «dobbelthet» oppleves som et dilemma, hvor foreldrene ønsker å bruke mye tid med den døde tvillingen, samtidig som de vil være med den gjenlevende

tvillingen. Lee (2012) bekrefter dette og trekker frem at mange foreldre bekymrer seg for at de gir for lite oppmerksomhet enten til det levende- eller det døde barnet.

Som vi nevnte i kapittel 1.2 har jordmor ifølge punkt 6 i WHO‘s ti prinsipper for perinatal omsorg, et ansvar for å ivareta foreldrenes psykiske behov, like mye som deres fysiske behov (Chalmers et al., 2001). Jordmor må anerkjenne disse motstridende følelsene ovenfor foreldrene. Ved å være klar over «dobbeltheten» og det store følelsesmessige spennet disse foreldrene befinner seg i, kan hun gi dem en bedre forståelse av situasjonen, slik at de i større grad kan hengi seg til en bestemt følelse om gangen. Ved å sette ord på følelsene, være åpen og lydhør ovenfor det paret forteller, kan jordmor bidra til å skape en trygg relasjon. På en tydelig måte bør hun formidle at dette er normale, men vanskelige følelser som situasjonen krever at de må forholde seg til. Ved å ivareta foreldrenes psykiske behov på denne måten, vil de ut fra matrisen ha en større forutsetning for å kunne hengi seg til en bestemt følelse om gangen.

5.1.2 Å sette sorgen på vent er ingen løsning

Når foreldrene befinner seg i krisens akutte fase, har de behov for omsorg gjennom kroppskontakt og en hånd å holde i. Det kan gi en følelse av trygghet i den utrygge situasjonen (Renolen, 2015). I lys av dette kan det tenkes at foreldrene ubevisst går inn i gleden over den levende tvillingen. Selv om barnet ikke kan gi foreldrene omsorg, får de likevel et visuelt, håndfast bevis og en bekreftelse på at det barnet faktisk lever.

McGrath et al. (2011) hevder, i likhet med informantene, at flere får et behov for å sette sorgen på vent for å kunne tilbringe tid med den gjenlevende tvillingen. Ved å bare gå inn i gleden over det levende barnet, utsetter foreldrene sorgen. På denne måten unngår de å dykke så dypt ned i sorgen som de egentlig bør. Å konsentrere seg om kun en følelse, kan i utgangspunktet se ut som en ønskelig handling i lys av matrisen, men Wilson, Fenton, Stevens, og Soule (1982) påpeker at å sette sorgen på vent kan gjøre det vanskeligere å gi rom for sorgen, å komme seg videre i sorgprosessen senere. Sorgprosessen forutsetter at man tillater seg å sørge (Hummelvoll & Dahl, 2012). Christoffersen og Teigen (2013) anbefaler foreldrene å ta seg tid til å sørge og tilbringe mye tid med det avdøde barnet. Det må påpekes at matrisens hensikt ikke er å utelukke den ene følelsen til fordel for den andre, men det handler om en bevisstgjøring av at disse store motstridende følelsene må forholde seg til hverandre på samme tid. Likevel er det et faktum at den levende tvillingen tar mye

oppmerksomhet slik at foreldrenes behov settes til side (McGrath et al., 2011). Denne kompleksiteten er en utfordring foreldrene må forholde seg til i «dobbeltheten».

Det er viktig å påpeke at tiden med det døde barnet er begrenset. I motsetning til det levende barnet får de bare denne korte tiden sammen til å skape minner (Christoffersen & Teigen, 2013). Dette vil være ekstra vanskelig dersom den gjenlevende tvillingen er i livsfare. Lee (2012) og Pector (2004) påpeker i likhet med studiens informanter, at mange foreldre fant trøst i deres gjenlevende tvilling, men det reduserte ikke sorgen for deres avdøde barn. Foreldrene må på grunnlag av dette være bevisste når de avgjør hvor tiden skal fordeles. «Dobbelthet» krever at foreldrene tør å møte den smerte og ubehag sorgen bringer, ved å gå inn i den slik Hummelvoll og Dahl (2012) beskriver. Når tiden sammen med det døde barnet blir utnyttet til det fulle, kan foreldrene unngå å føle at de angrer på fordelingen av tiden. Det har en positiv innvirkning på bearbeidelsen av sorgprosessen (Cullberg & Hambro, 2007). Jordmor har en viktig rolle i denne prosessen. På bakgrunn av Helsedirektoratet (2014) sine anbefalinger skal jordmor ha tilstrekkelig fagkompetanse til å se kvinnens behov og vise omsorg for foreldrene. Hun må identifisere hvordan de forholder seg til de store motstridende følelsene. Det er viktig at jordmor når inn til foreldrene slik at de, i lys av matrisen, får en forståelse for at de på ulike tidspunkt bør befinne seg både i «sorg» og «glede». Denne omsorgen vil bidra som et forebyggende tiltak på lang sikt (Helsedirektoratet, 2014).

5.1.3 En følelse av tomhet i spennet mellom sorgen og gleden

Tilknytningen til barna starter som nevnt allerede i svangerskapet, og foreldrene har forberedt seg på å bli foreldre til to (Brodén, 2007). Når foreldreskapet ikke ble slik de hadde forberedt seg på, blir følelsen av tomhet fremtredende i «dobbelthet». I matrisen vil tomheten befinne seg i spennet mellom «sorg» og «glede». Den er forankret i sorgen over at de ikke får mulighet til å bli kjent med barnet de fikk, tap av drømmer og forventninger som er knyttet til familien og barnet i fremtiden (Schott et al., 2007). Tomheten vil derfor strekke seg mot «sorg» på den horisontale aksen. I likhet med studiens funn, viser Kollantai (2012) at foreldre som har mistet en tvilling, ofte vil få et raskt behov for å få et nytt barn. Umiddelbart kan disse tankene settes i sammenheng med en rasjonalisering av følelser slik Cullberg og Hambro (2007) beskriver. I forhold til matrisen, vil tanken på dette barnet være en måte for foreldrene å oppnå «glede» på. Jordmor må igjen bevisstgjøre foreldrene på at de store motstridende følelsene vil være tilstede, og at sorgen og tomheten ikke kan byttes ut med gleden. Ved bearbeidelse av sorgen, vil den gradvis ta mindre plass og foreldrene vil kanskje

se at et nytt barn ikke kan erstatte det barnet de mistet. I stedet kan et eventuelt nytt barn bli et nytt familiemedlem å glede seg over (Hummelvoll & Dahl, 2012).

5.1.4 Angst og tilknytningsutfordringer ovenfor gjenlevende barn

«Dobbeltheten» innebærer en redsel for den gjenlevende tvillingen slik Kollantai (2012) også beskriver «even the parents of the healthiest survivors fear what may happened, now that they have experienced the death of that baby‘s twin. This presents many issues and difficulties in bonding”, (Kollantai, 2012, s. 41). Brodén (2007) påpeker at graviditeten innebærer en prosess som etter fødsel overføres til begge foreldrene, og vedvarer ut barseltiden. Den fører med seg en økt psykisk sårbarhet og sensitivitet ovenfor barnets behov. Som følge av denne prosessen, er det normalt at nybakte foreldre føler en viss bekymring ovenfor sitt nyfødte barn (Venheim & Reinar, 2010). Barnets død har utfordret deres forventninger om rettferdighet og forutsigbarhet (Johannesen & Dyregrov, 2005) og fører til en redsel for det gjenlevende barnet som går dypere enn den normale bekymringen. Redselen kan i noen tilfeller skape tilknytningsproblemer ovenfor den gjenlevende tvillingen, ved at foreldrene unngår å skape ytterligere bånd (Kollantai, 2012; McGrath et al., 2011). I matrisen er redselen forankret i «glede». Foreldrenes redsel gjenspeiler tilknytningen de har til barnet, og tyder på at følelsen innebærer en glede over barnet og et ønske om at det skal ha det bra. Dette vil i tillegg til at de allerede har mistet et barn, øke deres bevissthet om hva de i realiteten kan miste. Jordmor har her en viktig oppgave i å bruke sin fagkunnskap. Hun må gjøre foreldrene trygge i den ukjente situasjonen med det nyfødte barnet, og normalisere og trygge de i relasjonen med det.

5.1.5 Foreldre har behov for anerkjennelse for både sorgen og gleden

Å miste et barn er en inngripende og utfordrende hendelse man ikke bør stå alene i. Foreldrene trenger støtte fra sitt sosiale nettverk (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007), som i likhet med foreldrene må forholde seg til «dobbelthet» i denne situasjonen. Nettverkets tilstedeværelse, faller inn under «fellesskap» og «ensomhet» på matrisens vertikale akse. Å få sosial nettverksstøtte er uerstattelig og utrolig viktig i en slik situasjon (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007). På denne måten kan foreldrene dele tanker og følelser rundt sorg og/ eller glede i «fellesskap». Det medfører en følelse av anerkjennelse, som fører til et bedre utgangspunkt for å komme seg videre i prosessen. Når nettverksstøtten uteblir må foreldrene håndtere sorg og/ eller glede i «ensomhet», og dette utfordrer den allerede vanskelige situasjonen (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007).

McGrath et al. (2011) hevder i likhet med studiens informanter at foreldrene i stor grad kan dele gleden over den gjenlevende tvillingen, i fellesskap med andre. På denne måten vil de befinne seg i krysningspunktet mellom «glede» og «fellesskap». Det er lett for omgivelsene å ta del i dette. Samtidig har foreldrene et like stort behov for å dele sorgen over den døde tvillingen i dette fellesskapet. Her ser vi at foreldrene ikke får den samme støtten, de befinner seg i krysningspunktet mellom «sorg» og «ensomhet». Det er vanskelig for omgivelsene å forstå denne sorgen, og dermed kunne anerkjenne og ta del i den med foreldrene. Richards et al. (2015) og McGrath et al. (2011) hevder at nettverket i stedet oppmuntrer foreldrene til å fokusere på det positive ved å glede seg over det gjenlevende barnet. Slike råd kan komme i konflikt med deres behov for støtte i sorgen (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007).

I lys av Cullberg og Hambro (2007) sitt sitat i kapittel 2.2, er det tydelig at nettverket i mindre grad gjenkjenner foreldrenes behov for å sørge over det døde barnet dersom de ikke har opplevd et lignende tap. Innledningsvis ble det også nevnt at det ikke er mange som opplever å miste en tvilling. Dette kan ligge til grunn når McGrath et al. (2011) påpeker at foreldre som mister en tvilling får mindre støtte for tapet enn foreldre som mister sitt ene barn. Det er nærmest umulig å forstå hvor dyptgående og intens sorgen over barnet er (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007). Ut fra kompleksiteten i dobbeltheten vil dette gjøre det mer utfordrende, og anerkjennelsen foreldrene har behov for, kan utebli. Når de opplever å ikke bli møtt i sorgen, blir det vanskelig å dele sine tanker og følelser med noen som ikke forstår dem. Det kan dermed føre til at det blir vanskelig å takle krisen de befinner seg i (Eide & Eide, 2007; Renolen, 2015).

5.1.6 Jordmors rolle rundt «dobbeltheten»

Jordmors rolle rundt «dobbeltheten» er av stor betydning for foreldrene. Det er viktig at hun har en forståelse for hvordan kompleksiteten i følelsene som kommer til uttrykk og hun må anerkjenne disse følelsene. Som nevnt tidligere må hun ha kunnskaper om hvordan foreldrene kan oppleve seg trygge i relasjonen med henne. Dette kan hjelpe foreldrene å møte følelsene når de oppstår, samtidig som de føler seg mer «forberedt» i situasjonen. Slik bidrar hun til at de kan oppleve «glede» og «sorg» i «fellesskap» med henne, og på den måten føle seg trygge på å dele disse følelsene med sitt sosiale nettverk.

5.2 «Å VÆRE I DET UKJENTE MELLOMROMMET»

Den vanskelige situasjonen foreldrene befinner seg i, blir enda vanskeligere å håndtere når de ikke får nødvendig informasjon eller oppfølging rundt det spesielle ved tap av en tvilling. Å få informasjon som omhandler det å miste et barn er viktig, men oppleves utilstrekkelig. Som en følge av dette prøver foreldrene å finne en måte å håndtere den utfordrende situasjonen på. Det er uhensiktsmessig da de fleste foreldrene ikke har kapasitet til det i situasjonen, men trenger å bli veiledet av noen som har kompetanse på området. Foreldrene opplever også en økt belastning ved å bruke mye unødvendig tid på å lete etter andre foreldre i samme situasjon.

5.2.1 Å redusere det ukjente mellomrommet med tilpasset informasjon

I tråd med studiens funn trekker Kollantai (2012) frem at det som er viktig når et barn dør, er like viktig når barnet er en tvilling, men det oppstår i tillegg et ytterligere behov for informasjon. Denne informasjonen bør inneholde de følelsesmessige elementene og betydningen av anerkjennelse som ble trukket frem i «dobbelthet». Informantene forteller også at det var viktig å få informasjon som gjorde dem oppmerksomme på deres behov for oppfølging. Dette kan sees i sammenheng med at de befinner seg i et følelsesmessig kaos slik Cullberg og Hambro (2007) beskriver. Ved å gi god og tilstrekkelig informasjon angående dette, kan jordmor veilede dem i det ukjente mellomrommet. Slik kan foreldrene lettere forstå hvordan de skal forholde seg til situasjonen, og den vil oppleves mer forutsigbar (Eide & Eide, 2007).

Som vi nevnte i kapittel 1.2 er det viktig at jordmor tar med seg punkt 7 i WHO`s ti prinsipper for perinatal omsorg, inn i arbeidet med foreldrene. Ved å gi omsorg som også retter seg mot familie og venner, kan hun formidle betydning av en gjensidig støtte fra dette nettverket (Chalmers et al., 2001). På denne måten legger hun forutsetninger for at familien kan stå sammen i situasjonen. Den familiefokuserte omsorgen er imidlertid viktig både for foreldrene og familien, fordi alle har mistet et familiemedlem. Det nærmeste nettverket kan også ha behov for å vise sine følelser over situasjonen og dele disse med foreldrene. Den gjensidige åpenheten fremmer god kommunikasjon og bidrar til å mestre krisen bedre (Eide & Eide, 2007). I matrisen vil foreldrene oppleve «sorg» og «glede» i «felleskap» når dette lykkes. Sammen med nettverket kan de tillate seg å gå fullt og helt inn i gleden over barnet de har igjen, men like viktig er det at de kan tillate seg og sørge over det døde barnet. Dette bidrar til at foreldrene i større grad klarer å bearbeide følelsene sine (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007).

Dersom jordmor og foreldrene ikke lykkes i å involvere det sosiale nettverket kan disse følelsene bidra til at foreldrene graver seg dypere ned i sorgen, og det blir vanskeligere å komme videre i prosessen. Sorgen oppleves som håpløs og ensom. Samtidig vil fravær av fellesskap bidra til at gleden undertrykkes og minimeres. I matrisen vil foreldrene oppleve «sorg» og «glede» i «ensomhet».

5.2.2 Måten informasjon blir gitt på, spiller en viktig rolle

Cullberg og Hambro (2007) hevder at «viktige opplysninger blir altfor ofte gitt i tilslutning til en sjokkartet melding, med den følge at all denne informasjonen blir glemt» (Cullberg & Hambro, 2007, s. 130). Jordmor må, som en følge av dette, ha kjennskap til de ulike krisereaksjonene når hun formidler informasjon til foreldrene. Richards et al. (2015) bekrefter at krisen foreldrene opplever, hindrer dem i å fordøye informasjon, spørre om det de lurer på og å ta informerte beslutninger. Her blir Helsedirektoratet (2014) sin anbefaling om at praktisk informasjon bør gis skriftlig til foreldrene, viktig. Lee (2012) og Pector (2004) påpeker at foreldre verdsatte å få brosjyrer og bøker som rettet seg mot det å miste en flerling, slik at informasjonen var spesielt tilpasset deres aktuelle situasjon. Denne studiens informanter savnet et slikt materiale, som kan være nyttig på flere måter. Samtidig som det bidrar med kunnskap om den ukjente situasjonen foreldrene befinner seg i, vil det også supplere informasjonen fra jordmor. Når jordmor tilpasser omsorgen på denne måten ovenfor barselkvinnen og hennes familie, blir Helsedirektoratet (2014) sine anbefalinger om en individuell tilpasset omsorg innfridd. Det må understrekes at materialet ikke skal erstatte den gode samtalen, men være et verktøy for foreldrene dersom de trenger en påminnelse om informasjonen de har fått. Dersom jordmor formidler informasjon til foreldrene på en slik hensiktsmessig måte, bidrar hun til at de har en større forutsetning for å oppleve «glede» og «sorg» i «fellesskap».

5.2.3 Behov for oppfølging etter sykehusoppholdet

Informantene i studien forteller at det var vanskelig å bli etterlatt til seg selv etter hjemreisen fra sykehuset. «Å være i det ukjente mellomrommet» medfører et ytterligere behov for profesjonell hjelp. De trenger noen å lufte tanker og følelser med, som kan hjelpe de videre i prosessen. McGrath et al. (2011) påpeker at dersom foreldrene får snakke med en fagperson, kan det hjelpe dem å sortere følelsene, slik at de lettere kan orientere seg i det ukjente mellomrommet. I matrisen er oppfølging også en form for «fellesskap» mellom

helsepersonell/profesjonelle og foreldrene. Dersom dette blir tilrettelagt, vil foreldrene ha en større forutsetning for at «sorg» og «glede» oppholder seg der.

I samsvar med Helsedirektoratet (2014) sine anbefalinger, har foreldrene behov for en strukturert- og tverrfaglig oppfølging som ivaretar praktisk og psykososial støtte. Dette bør inngå som en prosedyre og iverksettes raskt etter en slik hendelse (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007). Spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten har et felles ansvar for hvordan dette skal organiseres (Helsedirektoratet, 2014). K. Dyregrov og Dyregrov (2007) påpeker at foreldre i krise har behov for profesjonell hjelp, men at de ofte ønsker mer hjelp enn hva det offentlige tilbyr. McGrath et al. (2011) viser til betydningen av dette, da foreldre som mottok tre eller flere timer med psykologisk oppfølging, kom bedre ut enn de foreldrene som fikk to timer eller mindre.

En sorggruppe skal være en arena som bidrar til at foreldrene kan oppleve sorg i fellesskap med andre (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007). Pector (2004) trekker frem en årsak til at flere ikke deltar i en slik gruppe. Årsaken er en følelse som gjør de ukomfortable ovenfor de andre gruppemedlemmene, som har mistet sitt ene barn. Bakgrunnen for dette er at tvillingforeldrene faktisk sitter igjen med et nyfødt barn, og de er usikre på om de andre ser deres behov for å sørge. Dette er i tråd med studiens funn hvor informantene opplevde en skyldfølelse i denne situasjonen. I matrisen kan slike følelser bidra til at foreldrenes opplevelse av «sorg», beveger seg ned mot «ensomhet» på den vertikale aksen. Dersom foreldrene er innforstått med disse følelsene, kan de ha en større forutsetning for å nyttiggjøre seg av denne formen for oppfølging og støtte. Det kan bidra til at opplevelsen av «sorg» stiger opp i «fellesskap». Kleine et al. (1995) belyser imidlertid at det oppleves mer verdifullt for disse foreldrene å ha en samtale med andre som har mistet en tvilling. Flere av våre informanter uttrykte også et ønske om en gruppesammensetning i sorggruppen hvor alle hadde mistet en tvilling. Basert på den lave forekomsten er dette urealistisk å få til. Denne kontakten må derfor etableres på andre måter og jordmor har en viktig rolle ved å legge til rette for denne kontakten gjennom informasjonen hun gir.

Å ha kontakt med andre som har vært i samme situasjon, utgjør en spesiell form for støtte, selv om den kommer fra ukjente (K. Dyregrov & Dyregrov, 2007). Disse foreldrene vet hvordan det oppleves, uten å trenge noen forklaring. Informasjonen og støtten som mottas fra disse foreldrene kan gi dem en verdifull innsikt i situasjonen de befinner seg i. En slik kontakt kan bidra til at sorgen og gleden som foreldrene opplever, stiger opp mot «fellesskap» i matrisen.

5.2.4 Jordmors rolle rundt «å være i det ukjente mellomrommet»

Som nevnt i kapittel 5.1 opplever ofte foreldrene «glede» i «fellesskap» og «sorg» i «ensomhet», i matrisen. Betydningen av jordmors fagkunnskap på området må vektlegges, og det vil være viktig at hun fra første møte er bevisst på hvordan hun kan bidra til at foreldrene befinner seg i «fellesskap». Dersom jordmor lykkes i dette arbeidet, bidrar informasjon og oppfølging til å redusere opplevelsen av «å være i det ukjente mellomrommet», og øke opplevelsen av «sorg» og «glede» i «fellesskap».

5.3 «PÅMINNELSE OM TAPET»

Det spesielle ved tvillinger er enheten de danner, samtidig som barna er egne individer. Når én blir borte tydeliggjøres det på flere måter, og foreldrene må hele tiden forholde seg til tapet. Den stadige opplevelsen av «påminnelse om tapet», fører til at det blir vanskeligere for foreldrene å komme seg videre i sorgprosessen. Dette kan føre til at den gjenlevende tvillingen kun blir sett på som en del av det tapte tvillingskapet, og ikke får anerkjennelse for å bare være seg selv.

5.3.1 Det levende barnet er en evig påminnelse om det døde barnet

Richards et al. (2015), Pector (2004) og Lee (2012) trekker frem flere kompliserte aspekter ved å miste en tvilling. Et av disse er foreldrenes beskrivelser av hele tiden å se den døde tvillingen gjennom den som lever (Pector, 2004). Richards et al. (2015) påpeker at foreldre opplever vanskelige følelser når den gjenlevende tvillingen passerer ulike milepæler i livet. Da melder påminnelsen om tapet seg, og tankene om at de har et barn for lite blir fremtredende. Dette bekreftes også av funnene i denne studien. Dette belyser viktigheten av at jordmor forbereder foreldrene på disse situasjonene, og gjøre de oppmerksomme på utfordringer det kan medføre i relasjonen til det levende barnet. Brodén (2007) sier:

> Forældre har store muligheder for at forme deres børn, og det er gavneligt, hvis de i kontakten tager udgangspunkt i barnets individuelle egenart. Så får barnet mulighed for tidligt at «blive sig selv», dvs at udvikle sin unikke personlighed og sine specielle evner (Brodén, 2007, s. 309).

Ved å være bevisste på følelsene sine oppnår foreldrene lettere kontakt med det gjenlevende barnet, og kan begynne å betrakte barnet som et selvstendig individ (Brodén, 2007).

Foreldrene må få tid og anledning til å sørge over det døde barnet, samtidig kreves det at de skal ta seg av den levende tvillingen. Dette kan være svært utfordrende i en allerede krevende situasjon, men ved å etablere kontakt og vise sine følelser ovenfor barnet får det startet sin prosess på å bli seg selv.

5.3.2 Alltid en tom stol

Et annet aspekt som gjør seg gjeldende i påminnelsen om tapet er når foreldrene *ser* at den døde tvillingen ikke lenger er tilstede. Denne utfordringen er spesiell for tvillingforeldre fordi de fysisk må forholde seg til den tomme plassen. Når foreldrene returnerer til den gjenlevende tvillingen etter dødsfallet bringer synet av den tomme plassen på nytt frem sterke følelser (Pector, 2004). De blir dermed pålagt å ta hendelsen innover seg, og det kreves en voldsom omstilling av hele det «psykiske apparatet» for å kunne integrere virkeligheten så funksjonelt som mulig (Cullberg & Hambro, 2007). Dette er viktig å være klar over, slik at foreldrene kan få støtte i situasjonen. Dermed forberedes de på at slike påminnelser kan trekke de over mot «sorg» i matrisen.

5.3.3 Tap av status som tvillingforeldre

Et tredje aspekt ved påminnelsen er å se hva de skulle hatt gjennom andre tvillinger. Hummelvoll og Dahl (2012) poengterer at selv om man kommer seg videre i livet etter en inngripende sorg, vil sårheten bli værende igjen. Dette kan ligge til grunn når Kollantai (2012) hevder at når man har mistet en tvilling, er det vanskelig å se og forholde seg til andre tvillinger. Videre påpeker McGrath et al. (2011) at foreldrene i tillegg til sorgen over tapet av barnet, føler en sorg over tvillingskapet de ikke lenger har. Dette begrunnes med at tvillingskapet er spesielt og fører med seg en form for «status» for foreldrene. Vi tenker også at påminnelsen over tvillingskapet er forankret i sårheten som inngår i tapet.

5.3.4 Jordmors rolle rundt «påminnelse om tapet»

«Påminnelse om tapet» har stor påvirkningskraft langs begge aksene i matrisen. Påminnelsen foreldrene opplever bidrar ofte til at de trekkes mot «sorg». Det er viktig at jordmor oppfordrer foreldrene til å dele sine følelser og opplevelser omkring påminnelsen om tapet med sitt sosiale nettverk. Det kan avgjøre om de befinner seg i «fellesskap» eller «ensomhet» langs den vertikale aksen, og påvirker hvordan «påminnelse om tapet» har innflytelse på dem

i den videre prosessen. Hun legger samtidig til rette for en opplevelse av «sorg» i «fellesskap» med henne. Videre er jordmors rolle å gjøre en vurdering som baserer seg på kunnskap, og på foreldrenes og barnets behov. En forutsetning er å se dette i sammenheng med praktisk gjennomførbarhet. Vurderingen vil danne grunnlag for hvordan barseltiden på sykehuset skal tilrettelegges (Helsedirektoratet, 2014). Det kan være hensiktsmessig å skjerme foreldrene fra å ligge på barselavdelingen med andre nybakte foreldre, da dette kan føre til «påminnelse om tapet». Dette bør imidlertid gjøres i samsvar med foreldrene siden slike behov vil være opp til hvert enkelt foreldrepar. Samtidig har disse foreldrene et levende barn å ta hensyn til. Innleggelse på en observasjonspost for gravide kan være en måte å tilrettelegge på. Der jobber det jordmødre som kan ta seg av paret og det nyfødte barnet (Christoffersen & Teigen, 2013).

5.4 ANBEFALINGER FOR JORDMOR

Slik diskusjonen ble innledet, har vi nå vist hvor tydelig de tre kategoriene påvirker- og er dynamiske i forhold til hverandre. Dette må jordmor være innforstått med i relasjonen med foreldrene, for å møte de på en best mulig måte. I lys av dette kan hun bidra til å løfte foreldrene opp slik at de befinner seg i matrisens øvre del, hvor de opplever at de kan dele «sorg» og «glede» i «fellesskap». Dersom dette blir godt etablert vil foreldrene ha gode forutsetninger for at sorgen over tid mister sin smertelige karakter, og de kan se tilbake på tiden med barnet som et kjærlig minne- uten å angre på at noe burde vært gjort annerledes. I matrisen vil de da bevege seg fra «sorg» og «glede» i «fellesskap» - til «glede i fellesskap».

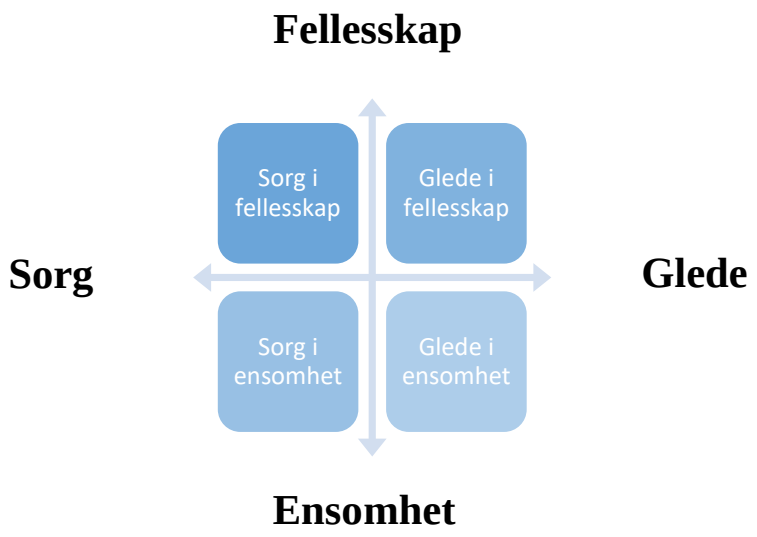

Figur 2 Matrise over ønsket plassering av tvillingforeldres emosjoner

Basert på oppgaven vil vi nå komme med syv anbefalinger for hvordan jordmor kan bidra til at foreldrene løftes opp i den øverste delen av matrisen, slik at de får en best mulig opplevelse av denne vanskelige situasjonen:

1. Jordmor må være sensitiv i enhver situasjon og vite at hvert foreldrepar krever ulik tilnærming. Ved å ha en grunnleggende kunnskap om opplevelsen av å miste en tvilling, må hun tilpasse dette i relasjonen til de aktuelle foreldrene.
2. Jordmor må anerkjenne- og normalisere følelsene som fremtrer i tapet av en tvilling.
3. Jordmor må gi foreldrene tilstrekkelig informasjon om «dobbeltheten».
4. Foreldrene bør få et informasjonsskriv som er laget spesielt for de som har mistet en tvilling.
5. Foreldrene må bli fortalt at de må gi rom for å gå inn i sorgen og gleden. Ved å tilrettelegge sted og tid slik at de kan være sammen med den ene tvillingen, må jordmor gi dem en trygghet på at hun kan ta ansvar for den andre mens de er borte. Når de tilbringer tid med det døde barnet må hun forsikre dem om at den andre tvillingen er trygg hos henne og at hun henter dem om det blir behov for det. Når foreldrene tilbringer tid med det levende barnet, må hun forsikre dem om at det døde barnet blir tatt hånd om på en verdig måte.
6. Normale barselrutiner må opprettholdes for å ivareta deres behov som nybakte foreldre.
7. Jordmor må gi konkret informasjon om hvor foreldrene kan oppsøke andre som har mistet en tvilling. Dette kan inngå i et informasjonsskriv. Spesielt viktig er det dersom foreldrene ikke får anerkjennelse fra nettverk, da må jordmor sette de i kontakt.

5.5 METODEDISKUSJON

For å si noe om kvaliteten på en studie benyttes ordene validitet og reliabilitet. I kvalitativ praksis kan ordene validitet og reliabilitet byttes ut til fordel for gyldighet og troverdighet. Bakgrunnen for dette er at ordene bunner i en mer kvantitativ forskertradisjon og ikke beskriver godt nok innholdet av den kvalitative forskningen (Kvale & Brinkmann, 2015). Lincoln og Guba i Hognestad (2016) deler de kvalitative begrepene inn i *troverdighet, overførbarhet, pålitelighet og bekreftbarhet.* Vi har tatt utgangspunkt i disse, men på grunnlag av at flere av begrepene flyter over i hverandre har vi selv valgt hvordan vi ønsker å definere disse i oppgaven. Vi tar for oss troverdighet, overførbarhet, bekreftbarhet og etterprøvbarhet.

5.5.1 Troverdighet

I følge Hognestad (2016) handler troverdighet om å stille spørsmål om utførelsen av forskningsprosjektet er utført på en tillitsvekkende måte i en bestemt kontekst. Johannessen et al. (2015) sier at forskningsprosjektet er troverdig hvis det undersøker det det er ment for å undersøke. Gjennom det fenomenologiske perspektivet i studien er resultatene basert på tolkning av informantenes opplevelser. For å kunne gjøre rede for troverdigheten i denne studien er det viktig at vi er innforstått med vår forforståelse i møte med informantene og det opparbeidede materialet. Forforståelse er en bagasje vi bringer med oss inn i våre roller som intervjuere. Det er viktig at funnene i et forskningsprosjekt er et resultat av forskningen og ikke forskerens egne tolkninger av materialet (Johannessen et al., 2015). Malterud (2013) hevder at ved å ha et bevisst og aktiv forhold til sin forforståelse kan dette avverges. I studien har toforskersamarbeidet bidratt til at vi har hatt et kritisk blikk til egen tolkning av materialet. På denne måten har resultatene blitt styrket i den gjennomgående prosessen. Vi har i vårt samarbeid inkludert flere stemmer i arbeidet og gjennom felles diskusjoner rundt materialet har vi kommet frem til tolkningen av våre data uten at de er personlige konstruksjoner eller overbevisninger. Vi vil likevel påpeke at en utfordring ved toforskersamarbeidet er at vi står i fare for å utvikle en felles enighet og forståelse av arbeidet vi utfører. På denne måten kan vi miste vårt kritiske blikk ovenfor den andres meninger i diskusjonen (Hognestad, 2016). Toforskersamarbeid har i intervjusituasjonen vist seg som en styrke ved at vi har oppnådd en dypere observasjon av situasjonen. Et eksempel på dette er betydningen av rollefordelingen under intervjuet. Ved å være to hoder kunne den ene konsentrere seg om å observere under intervjusituasjonen. Dette kan bidra til at ytringer og tråder som ikke fanges opp av intervjueren kan fanges opp av observatøren. På denne måten har vi mulighet til å ivareta viktig informasjon gjennom hele intervjuet og dermed styrke studiens troverdighet.

Et annet aspekt som omhandler troverdighet i studien, kan dreie seg om antall informanter. Kvale og Brinkmann (2015) anbefaler at man intervjuer det antall informanter som fører til et rikt og mettet materiale om det man ønsker å undersøke. Størrelsen på utvalget man trenger kan være vanskelig å anslå fordi man ikke vet på forhånd hvordan intervjuene utarter seg og om man får de dataene man ønsker (Malterud, 2013).Vi er innforstått med at et større antall informanter kunne bidratt til å styrke studiens troverdighet. Med visshet i dette har vi, med oppgavens omfang og tidsbegrensning strukket oss så langt vi har kunnet innenfor våre rammer. Våre fire informantpar består til sammen av åtte informanter som i denne

sammenhengen har delt sine erfaringer og opplevelser. På denne måten belyses vårt fenomen på en rik og utfyllende måte som ivaretar studiens troverdighet. Vi vil tilføre at resultatene våre har mye til felles med den eksisterende forskningen på temaet, noe som styrker studiens troverdigheten.

5.5.2 Overførbarhet

I motsetning til kvantitative forskningsprosjekterer er ikke vårt mål at studien skal være generaliserbar, men at den har overføringsverdi til andre kontekster enn akkurat det som ble undersøkt (Malterud, 2013). Dette bunner i vår fenomenologiske og sosialkontruktivistiske tilnærming hvor den bestemte konteksten og samspillet med andre bidrar til at vår forståelse oppstår (Malterud, 2013; Thomassen, 2006). Overførbarhet i vår kvalitative studie handler om hvorvidt resultatene fra våre intervjuer med foreldre som har mistet en tvilling har overføringsverdi til andre i liknende situasjon. Forutsetningene for innsamlingen av dataene kan tenkes å gjenspeile andre i tilsvarende situasjon, fordi våre informanter ikke hadde annen risiko knyttet til sitt svangerskap enn det som foreligger ved et tvillingsvangerskap. Denne overføringsverdien er viktig for at jordmødre og annet helsepersonell kan bruke denne kunnskapen, eller få nye ideer som de kan ta med seg inn i møte med andre foreldrepar i liknende situasjon. I studien har vi forsøkt å presentere våre data på en rik og detaljert måte slik at andre som leser studien har mulighet for å vurdere overførbarheten (Kvale & Brinkmann, 2015).

5.5.3 Bekreftbarhet

Ut fra tett veiledning med vår veileder og gjennom flere skoleseminarer hvor prosessen er blitt løftet fram, har vi mottatt utenforstående blikk på vår oppfattelse av materialet. Dette er med på å styrke oppgavens bekreftbarhet gjennom å få bekreftelse fra andre på at våre tolkninger er gyldige. Vi har etterstrebet å bygge på fenomenologiske retningslinjer hvor Malterud (2013) har veiledet oss gjennom analyseprosessen. Dette har bidratt til en viss grad av struktur i vår vei mot resultatene.

5.5.4 Etterprøvbarhet

Aadland (2011) beskriver at metoden må være nøyaktig og ærlig beskrevet for å oppnå etterprøvbarhet. For å styrke studiens troverdighet gjennom etterprøvbarhet ligger det i vårt

ansvar å utføre metodekapittelet på en omfattende og detaljert måte. Vi tilstreber en gjennomsiktighet i hele prosessen av forskningsarbeidet for å legge til rette for at leseren skal forstå hvilke valg vi har gjort og hvorfor vi har foretatt disse.

6.0 AVSLUTNING

Innledningsvis ble dette spørsmålet stilt: *Hvordan opplever foreldre å miste en tvilling i- eller kort tid etter fødsel?* I arbeidet med denne studien har foreldrene gitt et unikt innblikk og en økt forståelse av hvordan dette oppleves. Det er en kompleks situasjon som bringer med seg utallige følelser både for det levende og det døde barnet. Foreldrene opplever at denne situasjonen er ekstremt vanskelig å håndtere, og mangel på informasjon og oppfølging har bidratt til at de har følt seg hjelpeløse i situasjonen.

Studien viser at prosedyrer og litteratur som omhandler ivaretakelse av foreldre når et barn dør, også må ha et fokus på de som mister en tvilling. Slik blir foreldrene ivaretatt på en best mulig måte av helsepersonell.

Siden dette er et lite utforsket tema, oppfordres andre forskere til å følge opp arbeidet slik at dette kunnskapsfeltet utvides. Videre forskning kan også ta for seg hvordan foreldre opplever en slik tilnærming fra personalet.

Sammen med kunnskap, vil matrisen som er utviklet bidra til at jordmor kan se hvordan hun kan hjelpe foreldrene til å oppleve «sorg» og «glede» i «felleskap». Foreldrene vil på denne måten ha større forutsetning for å oppleve situasjonen på en best mulig måte. «En stille sorg» kan på denne måten deles og oppleves i fellesskap med andre.

LITTERATURLISTE

Aadland, E. (2011). *"Og eg ser på deg..." Vitenskapsteori i helse- og sosialfag*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Aerde, V. J. (2001). Guidelines for health care professionals supporting families experiencing a perinatal loss. *Paediatrics & child health, 6*(7), 469.

Bengtsson, J. (2001). *Sammanflätningar: Husserl och merleau-pontys fenomenologi*. Uddevalla: Bokförlaget Daidalos AB.

Brodén, M. (2007). *Graviditetens muligheder : En tid hvor relationer skabes og udvikles*. København: Akademisk Forlag.

Chalmers, B., Mangiaterra, V., & Porter, R. (2001). Who principles of perinatal care: The essential antenatal, perinatal, and postpartum care course. *Birth, 28*(3), 202-207. doi: 10.1046/j.1523-536x.2001.00202.x

Christoffersen, L., & Teigen, J. (2013). *Når livet slutter før det begynner : Foreldres opplevelser etter en dødfødsel og det etterfølgende svangerskapet*. Oslo: Abstrakt forlag.

Cullberg, J., & Hambro, C. (2007). *Mennesker i krise og utvikling : En psykodynamisk og sosialpsykiatrisk studie*. Oslo: Universitetsforlaget.

Dyregrov, A. (2002). *Katastrofepsykologi*. Bergen: Fagbokforlaget.

Dyregrov, A., Dyregrov, K., & Kristensen, P. (2014, 02.10.16). Hva vet vi om sorg og komplisert sorg? , fra https://psykologisk.no/2014/09/hva-vet-vi-om-sorg-og-komplisert-sorg/

Dyregrov, K., & Dyregrov, A. (2007). *Sosial nettverksstøtte ved brå død : Hvordan kan vi hjelpe?* Bergen: Fagbokforlag.

Eide, H., & Eide, T. (2007). *Kommunikasjon i relasjoner : Samhandling, konfliktløsning, etikk*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Folkehelseinstituttet. (2016). Medisinsk fødselsregister og abortregisteret - statistikkbanker. fra http://statistikkbank.fhi.no/mfr/

Guillemin, M., & Gillam, L. (2004). Ethics, reflexivity, and "ethically important moments" in research. *Qualitative Inquiry, 10*(2), 261-280. doi: 10.1177/1077800403262360

Helsedirektoratet. (2005). Retningslinjer for svangerskapsomsorgen. Oslo: Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet. (2013). *Håndbok for abortnemndarbeid*. Hentet fra https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/646/Håndbok-for-abortnemndarbeid-IS-1496.pdf.

Helsedirektoratet. (2014). *Nytt liv og trygg barseltid for familien - nasjonal faglig retningslinje for barselomsorgen*. Hentet fra http://www.helsebiblioteket.no/retningslinjer/barselomsorgen/forord.

Hognestad, K. (2016). *Pedagogiske lederes kunnskapsledelse som praksis på avdelingen i barnehagen. Et kvalitativt og tolkende skyggestudie*. Doktoravhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.

Hummelvoll, J. K., & Dahl, T. E. (2012). *Helt - ikke stykkevis og delt : Psykiatrisk sykepleie og psykisk helse*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Johannesen, E., & Dyregrov, A. (2005). *Gleden bakom sorgen : Å miste et barn*. Oslo: Cappelen.

Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2015). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Kleine, M. J. d., Cuisinier, M. C. J., Kollee, L. A. A., Bethlehem, G., & Graauw, C. P. H. M. d. (1995). Guidance after twin and singleton neonatal death. *Archives of Disease in Childhood, 72*, F125-F126.

Kollantai, J. (2012). Loss and grief in twin pregnancy and birth. *International Journal of Childbirth Education, 27*(2), 39-43.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Lee, K. E. (2012). Critical review of the literature: Parental grief after the loss of a multiple. *Journal of Neonatal Nursing, 18*(6), 226-231.

Malterud, K. (2013). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning - en innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.

McGrath, J. M., Butt, M. L., & Samra, H. (2011). Supporting parents who lose a child of a multiple birth: A critical review of research in the neonatal intensive care unit. *Newborn and Infant Nursing Reviews, 11*(4), 203-214.

Pector, E. A. (2004). How bereaved multiple-birth parents cope with hospitalization, homecoming, disposition for deceased, and attachment to survivors. *Journal of Perinatology, 24*(11), 714-722.

Renolen, Å. (2015). *Forståelse av mennesker - innføring i psykologi for helsefag*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad &Bjørke AS.

Richards, J., Graham, R., Embleton, N. D., Campbell, C., & Rankin, J. (2015). Mothers' perspectives on the perinatal loss of a co-twin: A qualitative study.(medical condition overview)(report). *BMC Pregnancy and Childbirth, 15*(1).

Schott, J., Henley, A., & Kohner, N. (2007). *Pregnancy loss and death of a baby: Guidelines for professionals*. Great Britain: Bosun Press.

Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Venheim, M. A., & Reinar, L. M. (2010). Barselomsorg. I A. T. Brunstad, Eva (Red.), *Jordmorboka. Ansvar, funksjon og arbeidsområde*. Oslo: Akribe.

Wilson, A. L., Fenton, L. J., Stevens, D. C., & Soule, D. J. (1982). The death of a newborn twin: An analysis of parental bereavement. *Pediatrics, 70*(4), 587-591.

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Ellen Blix
Institutt for sykepleie og helsefremmende arbeid Høgskolen i Oslo og Akershus Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 24.05.2016 Vår ref: 48468 / 3 / AGL Deres dato: Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 25.04.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

48468	*Foreldres opplevelser av barseltiden etter å ha mistet en tvilling etter svangerskapsuke 23*
BehandlingsansvarligHøgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder	
Daglig ansvarlig	*Ellen Blix*
Student	*Astrid Kløve*

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, http://pvo.nsd.no/prosjekt.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 27.10.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Kjersti Haugstvedt

Audun Løvlie

Kontaktperson: Audun Løvlie tlf: 55 58 23 07
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Astrid Kløve s238993@hioa.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 48468

Formålet er å få mer kunnskap om hvordan barseltiden kan oppleves for foreldre der en tvilling har dødd i svangerskapet. Hensikten med dette er å få en dypere forståelse for hvordan jordmor kan møte foreldrepar i en slik situasjon når de er på barselavdelingen.

Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Ombudet legger til grunn at rekruttering gjennomføres på følgende måte: studenter gir informasjonsskriv til Janne Teigen, som poster dette i sitt lukkede forum, for at frivillighet skal opprettholdes og for å sørge for best mulig konfidensialitet, bør utvalget selv kontakte studentene eller veileder for deltakelse.

Ombudet viser for øvrig til de forskningsetiske retningslinjer https://www.etikkom.no/forskningsetiskeretningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/ særlig kapittel B og C.

Det behandles sensitive personopplysninger om helseforhold.

Personvernombudet legger til grunn at dere etterfølger Høgskolen i Oslo og Akershus sine regler for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på mobile enheter, kan dette kun skje etter de retningslinjer for datasikkerhet som Høgskolen i Oslo og Akershus har utarbeidet.

Forventet prosjektslutt er 27.10.2016. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:
- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger somf.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette lydopptak

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Forespørsel om deltagelse i en kvalitativ studie

«Foreldres opplevelser etter å ha mistet en tvilling i eller kort tid etter fødsel»

Kjære foreldre! Vi henvender oss til dere fordi dere har opplevd å miste en tvilling i eller kort tid etter fødsel. Vi kan bare forestille oss den sorg og smerte dette har medført, og ønsker å vise dere vår dypeste medfølelse.

Bakgrunn og formål:

Vi er to jordmorstudenter som tar en mastergrad i jordmorfag ved Høyskolen i Oslo og Akershus. Vi er opptatt av foreldres opplevelser av å miste et barn som er en tvilling, og i den forbindelse holder vi på med en intervjuundersøkelse der vi intervjuer far og mor om de erfaringene de har fra fødsel og tiden etter dødsfallet. Ved å få tak i disse erfaringene får vi et innblikk i hvordan en slik situasjon kan oppleves. Formålet med studien er på sikt å bidra til å utvikle et verktøy/prosedyre som jordmødre kan bruke i møte med andre foreldre som opplever å miste et barn som er en tvilling eller trilling. Tanken er at jordmor vil være bedre forberedt i relasjonen, slik at hun kan møte deres behov på en best mulig måte.

Hva innebærer deltakelse i studien:

Deltagelse i studien innebærer at vi skal intervjue dere om det aktuelle temaet, mor og far vil bli intervjuet sammen. Vi vil begge delta på intervjuet hvor en av oss vil holde intervjuet og den andre observerer situasjonen. Intervjuet vil bli holdt på et avtalt sted og tidspunkt som passer dere. Det vil ha en lengde på 45-90 minutter og blir tatt opp på lydbånd.

Hva skjer med informasjonen om dere:

Alle personopplysninger vil bli behandlet strengt konfidensielt. Det er ingen andre en vår veileder Line Christoffersen som vil få tilgang til de personidentifiserbare opplysningene. Hun er underlagt taushetsplikt.

Resultatene av studien vil bli publisert som gruppedata, uten at den enkelte kan gjenkjennes. Masteroppgaven forventes å være avsluttet i oktober 2016. Etter at studiet er avsluttet vil opplysningene og materialet bli slettet.

Studien er godkjent av personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Deltagelse i studien:

Det er frivillig å delta i prosjektet og du kan på hvilket som helst tidspunkt trekke deg og kreve personopplysningene som er gitt anonymisert, uten å måtte begrunne dette nærmere. Intervjuet kan føre til tanker og spørsmål rundt det dere har opplevd. Dersom dere har behov for å snakke med noen før eller etter intervjuet vil Line Christoffersen og jordmor Janne Teigen være tilgjengelig. De har i lang tid jobbet og forsket på det å miste ett barn. Dersom dere ønsker å delta i studien vil dere på intervjutidspunktet signere dette informasjonsskrivet.

Har du spørsmål i forbindelse med denne henvendelsen, eller ønsker å bli informert om resultatene fra undersøkelsen når de foreligger, kan du gjerne ta kontakt med oss på telefon eller mail.

Vi håper å høre fra dere!

Vennlig hilsen
Karoline og Astrid

Kontakt opplysninger:

Astrid Kløve: astrid_kl@msn.com Tlf:
Karoline Moen Kveum: karolinemoenkveum@outlook.com Tlf:
Line Christoffersen: line.christoffersen@hioa.no Tlf:
Janne Teigen Tlf:

Samtykke om deltagelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien og er villig til å delta.

……
(Signatur, sted og dato)

……
(Signatur, sted og dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide

Innledende spørsmål:

- Var det første barnet? Har dere fått flere barn i ettertid?
- Hvordan vil dere at vi skal omtale barnet? Med navn?
- Hvor lenge er det siden det skjedde?
- Hvor gamle og hvor lenge hadde dere da vært sammen?
- Hvor langt i svangerskapet hadde du kommet da tvillingene ble født?
- Hva jobber dere som?

Svangerskapet:

- Kan dere beskrive følelsene som oppstod når dere oppdaget at dere ventet tvillinger/trillinger?

    - Har dere kjent på følelsen av sorg tidligere? Fortell hvordan det påvirket dere i denne situasjonen?

Fødsel:

- Kan dere fortelle om fødselen?
    - Beskriv følelsene som oppstod
    - Fikk dere noen følelse av at noe ville gå galt?
- Kan dere beskrive hvordan dere som foreldre håndterte situasjonen sammen?
- Kan dere så detaljert som mulig beskrive den umiddelbare tiden etter fødsel?
    - (Den gyldne halvtimen)

Barsel og tiden med barnet

- Kan dere beskrive de første dagene etter fødselen?
    - Beskriv hvilke følelser som oppstod?

    - Hvor var tvillingene?

- Kan dere beskrive følelsene som oppstod når dere oppdaget at noe var galt? Fortell hva som skjedde.
    - Hvordan ble tiden disponert mellom tvillingene? Beskriv hvilke følelser som oppstod.
    - Når døde tvillingen? Var dere tilstede? Hvordan opplevde dere dette?

- Kan dere beskrive de første dagene etter at barnet deres døde?
    - Beskriv hvilke følelser som oppstod.
    - Hvordan opplevdes det å stå i den situasjonen samtidig som dere også hadde et levende barn?
- Kan dere beskrive hvordan dere som foreldre håndterte situasjonen sammen?
- Hva utgjorde god hjelp og støtte disse dagene? Kan dere fortelle om det?
    - Negativ opplevelse, følelser rundt det?
- Kan dere beskrive så nøyaktig dere kan om tiden dere hadde med det døde barnet?
    - Hvordan opplevde dere denne tiden? Det andre barnet?
    - Beskriv hvordan det døde barnet ble behandlet? Hvordan opplevde dere det? tanker/følelser?
    - Er det noe dere tenker kunne vært gjort annerledes?

Til slutt

- Om noen dere kjenner skulle komme til å oppleve det samme, hvilke råd ville dere gitt?
- Avslutning: Er det noe mer dere vil si til slutt?